

Spolupráce rodiny a školy v edukaci dítěte

Petr Čermák

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Petr ČERMÁK
Osobní číslo: H118045
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Spolupráce rodiny a školy v edukaci dítěte

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovo-vědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vzájemné vztahy a komunikaci mezi rodinou a školou
- na postihnutí spojovacích článků a odlišností v edukaci mezi školou a rodinou

Součástí práce bude realizovaný výzkum zaměřený na dosažené výsledky v edukaci dítěte II. stupně základní školy.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Kraus, B., Poláčková, V., et al. Člověk, prostředí, výchova. Paido, Brno 2001.

Králíková, M., Singerová-Nečesaná, J. Rodina a škola ve výchovné spolupráci. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

Rabušicová, M., Šed'ová, K., Trnková, K., Čiháček, V. Škola a /versus/ rodina. 1.vyd. Brno:MU, 2004.

Střelec, S., (ed). Studie z teorie a metodiky výchovy I. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2004.

Vágnerová, M. Vývojová psychologie. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2008.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. František Sýkora

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, PhD.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Petr Čermák

Jméno, příjmení studenta

Čermák

Podpis

V Brně *14. 2. 2014*

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Klíčovými institucemi, jež mají hlavní podíl na edukaci a výchově člověka jsou škola a rodina. Každá z nich má svou specifickou funkci a proto je důležitá jejich vzájemná spolupráce. Cílem bakalářské práce je zjištění, jaký význam má, jak funguje a na jaké úrovni je spolupráce a komunikace mezi školou a rodinou. Toto zjištění bude odvozeno na základě výzkumu provedeného mezi žáky a učiteli na jedné konkrétní základní škole. Výzkum by měl ukázat, v jakých oblastech je spolupráce a komunikace mezi školou a rodinou na dobré úrovni a na druhé straně kde je možné tuto spolupráci zlepšit.

Klíčová slova:

rodina, rodiče, funkce rodiny, výchova, škola, funkce školy, spolupráce rodiny a školy, komunikace, edukace.

ABSTRACT

The key institutions that are key contributors to the education and upbringing of man are school and family. Each of them has a specific function and therefore the importance of their mutual cooperation. The aim of this work is to determine the importance of how it works and at what level of cooperation and communication between school and home. This finding will be derived based on research among students and teachers at one particular elementary school. Research should show what areas of cooperation and communication between school and home at a good level and on the other side where it is possible to improve cooperation.

Keywords:

family, parents, role of family, education, school, school functions, family cooperation and schools, communication, education.

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Františkovi Sýkorovi za odborné vedení, metodickou pomoc, cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji také řediteli Základní školy v Loděnicích panu Mgr. Petru Machálkovi za čas věnovaný mým osobním konzultacím vztahujících se k odbornému zpracování bakalářské práce a dále všem učitelům a žákům místní školy za jejich ochotu a spolupráci při vyplňování dotazníků.

Petr Čermák

Motto:

„Jako dospělí máme určitou zodpovědnost vůči našim dětem a dětem na celém světě. Je naší odpovědností vytvořit bezpečná, zdravá a uctivá prostředí, ve kterých se mohou děti vyvíjet.“

Peter Gray

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 RODINA A ŠKOLA.....	12
1.1 RODINA.....	12
1.1.1 Charakteristika rodiny.....	13
1.1.2 Historický vývoj rodiny.....	14
1.1.3 Funkce a význam rodiny.....	15
1.2 ŠKOLA.....	17
1.2.1 Historie a vývoj školství na našem území.....	18
1.2.2 Současný přístup školy k edukaci.....	19
1.2.3 Školní aktivity.....	20
1.2.4 Kompetence a vzdělávací programy školy.....	21
1.3 DĚTI.....	23
1.3.1 Mladší školní věk dítěte.....	23
1.3.2 Starší školní věk dítěte.....	24
2 KOMUNIKACE JAKO ZÁKLAD SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY.....	26
2.1 KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A RODINOU.....	26
2.2 KOMUNIKACE Z POHLEDU ŠKOLY.....	27
2.3 KOMUNIKACE Z POHLEDU RODIČŮ.....	28
3 SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY.....	29
3.1 PODÍL RODIČŮ NA EDUKAČNÍM PROCESU.....	30
3.2 VZDĚLANOST RODIČŮ A JEJÍ DŮSLEDKY NA EDUKACI A VÝCHOVU DĚTÍ.....	31
3.3 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ POSTAVENÍ RODINY VE SPOLUPRÁCI SE ŠKOLOU.....	32
3.4 EKOLOGIE A ŠKOLNÍ VÝCHOVA.....	33
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	34
4 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	35
4.1 PŘÍPRAVA DOTAZNÍKU.....	35
4.2 TVORBA HYPOTÉZ A PRACOVNÍCH OTÁZEK.....	36
4.3 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ.....	38
4.4 ANALÝZA ODPOVĚDÍ ŽÁKŮ A UČITELŮ.....	39
4.5 ZÁVĚR PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	59
ZÁVĚR.....	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

Velký význam pro edukaci dítěte má vzájemná spolupráce školy s rodinou. Je proto úkolem nejen školy, ale i rodiny, vytvořit takové podmínky, aby tato vzájemná spolupráce byla co nejtěsnější a nejefektivnější.

Rodiče mají právo, ale také povinnost zajímat se o prospěch, zájmy a potřeby svého dítěte po celou dobu edukace. Tento zájem z pozice rodičů je důležitý pro jeho celkový vývoj a také proto, aby dítě mělo vytvořené co možná nejlepší podmínky ke studiu. Podle mého názoru jsou výsledky ve studiu jedním z důležitých faktorů při výběru dalšího vzdělávacího zařízení, nebo také proto, aby jedinec obstál v následujících životních situacích a rolích.

Je proto na rodičích, aby si uvědomili, že škola není jen čistě vzdělávacím zařízením, ale je také určitým typem služby, která poskytuje různé formy spolupráce v edukaci dítěte a je jen na nich, jakým způsobem těchto služeb využijí. Spolupráce mezi školou a rodinou je samozřejmě také velice přínosná pro samotné dítě. Ovlivňuje jeho osobnostní růst, jeho sebevědomí a také jeho zájem o školu. Ten je větší, pokud dítě cítí, že na to není samo a že rodina i škola se mu snaží být nápomocná a vychází mu vstříc při řešení jeho problémů a potřeb. Vzájemná spolupráce mezi školou a rodinou by měla být součástí kultury každé školy.

Má bakalářská práce se zabývá stále aktuálním tématem, kterým je vzájemná spolupráce rodičů a školy nejen při přípravě dětí do školy, ale i při jejich edukaci. Řeší vymezení rolí rodičů i školy, jejich možnosti, i to, jak mohou tyto dvě instituce navzájem spolupracovat a vzájemně se ovlivňovat.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části a to na část teoretickou, ve které jsem se snažil charakterizovat co je to rodina, škola, žák, jejich vývoj, funkce a kompetence. Jakým způsobem vzájemně na sebe tyto tři složky působí a jak mohou spolupracovat. V části praktické jsem se zaměřil na zjištění, jakým způsobem mezi sebou škola a rodiče komunikují, jak vzájemně spolupracují a jak podporují žáky v edukaci.

Praktická část – sběr informací proběhla šetřením pomocí dotazníku, kde respondenty byli žáci II. stupně a pedagogičtí pracovníci Základní školy a Mateřské školy v Loděnicích. Obě skupiny respondentů měli za úkol vyplnit dotazníky s dvaceti čtyřmi otázkami. Tyto otázky byly výběrové uzavřené a stejné pro obě skupiny. Jejich zpracováním jsem chtěl zjistit, na jaké úrovni je spolupráce na této konkrétní škole a zda je možné tuto spolupráci ještě zkvalitnit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A ŠKOLA

V edukační oblasti mají rodina a škola vzájemně se doplňující postavení. Oba instituty mají rozdílné cíle, úkoly, liší se v organizování času, v úhlu pohledu přístupu k dětem, v míře formálnosti atd. Sdílejí však společný cíl - zajistit optimální vývoj dětí (Rabušicová a kol. 2004).

V následujících kapitolách se budu věnovat blíže rodině i škole, jejich vývoji, funkcím a úkolům a také se pokusím osvětlit školní zrání dítěte.

1.1 Rodina

V průběhu vývoje se rodina stala velmi důležitým sociokulturním článkem člověka, který jej ovlivňuje v průběhu celé ontogeneze. Rodinu chápeme jako primární sociální skupinu, pro kterou je typické, že je jedinečná a neopakovatelná. Členové rodiny mají obvykle společné cíle, navzájem spolupracují a společně plánují budoucnost, jsou si nápomocni při vzájemném uspokojování duševních i hmotných potřeb.

Základní znaky, které vystihují současnou rodinu lze dle mého názoru shrnout do těchto několika bodů:

- členové rodiny sdílí společné domácí prostředí
- rodinní příslušníci vzájemně kooperují a jsou si nápomocni
- členové rodiny mohou být, ale nemusí v příbuzenském poměru
- vyznávají určité tradice a zvyklosti
- rodina tvoří jakousi uzavřenou formu soužití

Rodina může být také definována jako instituce, jejímž prvořadým úkolem je reprodukce, edukace, socializace a přenos kulturních tradic. Dalšími úkoly rodiny je seznamování potomků s ustálenými vzory chování, učení jedince jednat v interakcích a budovat v členech rodiny určitý postoj ke společenskému okolí.

1.1.1 Charakteristika rodiny

Jak jsem již uvedl výše, je rodina primární sociální skupina, jejíž hlavní náplní je zajišťovat zájmy jednotlivce i společnosti. Rodinou je také „*strukturovaný celek (systém), jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí*“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 78). Charakteristickým znakem tradiční rodiny je svazek muže a ženy. Je založený na společné domácnosti a plnění společenských rolí, které vyplývají z jejich vzájemného soužití.

Rodinu je také možné charakterizovat dle různých společenských odvětví: z právního pojetí je rodina základním článkem společnosti, z ekonomického hlediska je rodina základní výrobní jednotkou, dle sociologů je rodina malá sociální skupina, v pedagogice je kladen důraz na výchovnou a socializační funkci a psychologie vidí v rodině primární skupinu.

Jiřina Máchová (1974) charakterizuje rodinu takto:

- rodina **základní** (jádrová, nebo nukleární) je složena pouze z otce, matky a dětí. Všichni žijí společně.
- rodina **rozšířená** obsahuje kromě již výše zmíněných členů další příbuzné, jako prarodiče, strýce, tety, bratrance a sestřenice atd. Tyto ostatní členy je možné nazývat příbuzenstvo
- rodina **orientační** je taková, kde se daný jedinec narodil.
- rodina **rozmnožující** (prokreační) je nová rodina, kterou dvojice zakládá novým manželstvím.

V moderní době lze pozorovat změnu, kdy klasická patriarchální rodina, jejíž oblíbenost byla hlavně na venkově na přelomu 19. a 20. století se začíná přeměňovat na rodinu rovnostářskou, ve které mají muž i žena stejná práva i povinnosti. Podstatnou změnou ve vývoji vztahů v rodině se stala samostatnost ženy jak v osobní, finanční i společenské sféře tak i při výchově dítěte, kdy vztah s mužem již nehraje tak zásadní roli.

1.1.2 Historický vývoj rodiny

Rodina se vyvíjela od nepaměti a vyvíjí se stále. Její vývoj se neustále přizpůsobuje momentálnímu sociálnímu, kulturnímu, ekonomickému a demografickému stavu ve společnosti. V následujícím textu jsem poukázal na nejvýznamnější vývojové období, kterými rodina prošla.

Starší doba kamenná

První zmínky o tom, že člověk žil ve skupinách, a že tyto skupiny byly pokrevně spřízněné, najdeme v mladší době kamenné, což potvrzují archeologické výzkumy. Lidé v těchto skupinách se živili lovem a sběrem. Muži měli na starosti lovení zvěře, ženy se věnovaly sběračství. Matoušek (2003, s. 23) uvádí, že *„rozdělení práce podle pohlaví rozhodl v pravěku právě lov, což bylo známkou toho, že lidská společnost byla organizovaná a každý jednotlivec měl své nezastupitelné místo“*. V mladší době kamenné se vyskytovaly jen rodiny malé a ženy se kromě sběru staraly i o chod obydlí a výchovu dětí. Postavení rodiny v tehdejší společnosti se začíná měnit kolem roku 8000 př. n. l., po neolitické revoluci (přechod společnosti od lovu a sběru k zemědělství a chovu zvířat), kdy dochází k vzájemnému odlišení rodin, zejména podle majetku. Vůdčí postavení ve společnosti a rodině si vytváří muž a toto postavení si udržuje až do minulého století.

Starověký Řím

Ve starověkém Římě byla rodina považována za velmi významnou instituci, o čemž svědčí i fakt, že tato instituce byla zanesena do římského právního kodexu - Dvanácti desek a byla v něm prohlášena za základní jednotku společnosti. V průběhu následných událostí a s postupující krizí v republice dochází mimo jiné ke změnám v postavení žen ve společnosti a k prvním pokusům o emancipaci. Ženy mohli působit jako obchodnice, lékařky, nebo jako vychovatelky. Práce v právních odvětvích, nebo v peněžnictví jim byla zapovězena. Ta byla výhradně mužskou záležitostí.

Středověk

„Rodina je ve středověku institucí, bez níž mohl jednotlivec existovat jen těžko“ (Matoušek, 2003, s. 31). Rodina stále nese znaky patriarchy a bylo běžné, že spolu

žilo několik pokrevně příbuzných rodin v tzv. širších rodinách. Důvod byl jednoduchý - rodina byla samostatnou ekonomickou jednotkou, a čím více bylo jedinců schopných práce, tím byla rodina samostatnější a nezávislejší na vnějším okolí. Středověká rodina je: „...rozsáhlá, patriarchální nebo kmenová. Pod vedením hlavy rodiny jednotlivce potlačuje, vnucuje mu vlastnictví, odpovědnost, kolektivní činnost“ (Le Goff, J. in Matoušek, 2003, s. 31). Mimo to, že rodina působila jako výrobní a jednotka, plnila také funkci výchovnou a společenskou.

Novověk

V novověku v období revolucí a bojů za občanskou rovnoprávnost se obnovuje zájem o rodinu a po státní moci je požadováno, aby byla posílena její pozice ve společnosti. Mužská moc v rodině oslabuje a patriarchální rodina se mění na rovnostářskou, kde muž i žena mají v rodině stejné postavení. V důsledku industrializace dochází také ke změně stylu práce, a proto se pracovní místo z rodinného prostředí přesouvá do továren. Muž přestává být jediným, kdo je schopný živit rodinu a taktéž ve veřejném životě dochází ke stírání rozdílů mezi mužem a ženou. V evropských zemích dochází k „zeštíhlování“ rodiny a mnohačlenné rodiny se stávají minulostí. Výchovnou funkci rodina zastává už jen v případě malých dětí. V případě větších dětí tuto funkci začala plnit škola a jiné výchovné zařízení.

Myslím si, že v současnosti nabývá význam rodiny tím, že působí v této hektické době jako ostrov klidu a soukromí před veřejným světem. Nejcennějším co může rodina svým dětem dát je vzdělání, předávání rodinných tradic a dobrá výchova.

1.1.3 Funkce a význam rodiny

V současnosti nabývá význam rodiny na síle a stává se jakousi metou, o kterou je třeba bojovat. Myslím si, že musíme mít neustále na paměti, že základní hodnoty člověka, tedy vztah k druhým lidem, ale mimo jiné také vztah k přírodě a prostředí, jež nás obklopuje, záleží především na tom, jaký máme vztah k sobě samému. Tyto hodnoty se utváří, nebo se mohou utvářet právě přednostně v rodinném prostředí. *"Funkce rodiny jsou většinou*

chápany jako úkoly, které plní rodina jednak vůči svým příslušníkům, ale také ve vztahu ke společnosti" (Střelec, 2005, s. 110).

Mezi základní funkce rodiny patří:

Funkce biologicko-reprodukční je nejzákladnější funkcí každé rodiny. Je významná jak z hlediska společnosti jako celku, tak i pro rodinu z hlediska uvědomělého a plánovaného rodičovství. Jejím úkolem je zabezpečování a udržování lidského rodu a zajištěním intimních vztahů mezi partnery. V současné době je však ve většině vyspělých států dítě chápáno jako překážka v dalším osobním a profesním rozvoji mladý rodin a proto je možné v posledních rocích pozorovat úbytek dětí a stárnutí lidské populace.

Funkce sociálně-ekonomická (zabezpečovací) je neméně důležitou funkcí. Ekonomická situace v rodině, rodinný rozpočet, bydlení a kvalitní péče o členy rodiny závisí na ekonomické aktivitě jejích členů, jež jsou schopni finančně zabezpečit rodinu. Poruchou této složky bývá snížení kvality životní úrovně všech členů rodiny. V rodinách s nižším příjmem je také pořízení dalšího dítěte chápáno jako přepych.

Funkce ochranná se projevuje ve vztahu rodičů k dětem, v zajišťování jeho životních potřeb. Dítě by se mělo v rodinném prostředí mít pocit bezpečí.

Funkce výchovná a citová je nejdůležitější funkcí rodiny. Má vést k dobrým vztahům v rodině, k rozvoji citových potřeb rodinných příslušníků a k učení základních vzorců chování dítěte, rozvíjení jeho dispozic a schopností.

V této době je podle mého názoru bohužel častým jevem, že funkci výchovnou přebírají školy a jiná výchovná zařízení v důsledku nedostatku času rodičů, kteří, aby plnohodnotně zabezpečili rodinu po ekonomické stránce, mají na výchovu dětí velice málo času, nebo jej nemají téměř žádný.

Funkce rodiny se neustále mění v závislosti na čase. Na funkčnosti rodiny odedávna záviselo mimo jiné utváření dalších lidských vztahů, především rodičovství a výchova dětí. „Rodina ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje. Rodina plní určité role i ve vztahu ke společnosti – je to především reprodukce obyvatelstva, a to jak reprodukce biologická, tak i kulturní“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 79).

1.2 Škola

Škola patří mezi nejvýznamnější instituce v životě lidí. Důležitost jejího významu dokládá i to, že její existence je uváděna i v Listině základních práv a svobod, kde je v článku 33 stanoveno: „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon“. Pokud má být škola úspěšná, měla by být takovým místem, které svým prostředím žáky motivuje a vede je k aktivnímu přístupu ve vzdělávání. Důležitým prvkem úspěšnosti je také spolupráce se všemi zúčastněnými a nápomocnost při řešení vyvstalých problémů. Na kvalitu edukačního procesu má také mimo jiné velký vliv klima a atmosféra školy. Na základě těchto dispozic a profesionalitě pedagogických pracovníků, kteří naplňují edukační a socializační potřeby žáků a působí tak na celou jejich osobnost, se stávají z biologických bytostí bytostí společenské.

Každá škola je v přístupu k výuce jedinečná, ale v některých znacích jsou si vzdělávací zařízení podobné. Podle Petláka (1997) můžeme tyto znaky zobecnit následovně:

- velký důraz se klade na obsah učební látky
- prvořadým úkolem je zvládnutí co největšího množství učiva
- vyučovací metoda je převážně verbální
- vyučovací formou je hodina s přesně vymezeným časem
- činnost žáků je řízena a usměrňována učitelem
- hodnocení probíhá na základě známek
- zájmy žáků jsou podporovány zpravidla pouze v mimoškolní činnosti (kroužky)

Troufám si tvrdit, že bychom měli školu chápat jako instituci, která si klade za cíl, aby si žáci osvojili všeobecné vědomosti a taktéž hodnoty a normy platící v dané společnosti. Osvojení si společenských návyků a tradic by mělo příslušet rodině.

1.2.1 Historie a vývoj školství na našem území

Za období vzniku školy, jako výchovné instituce, je možné považovat období čtvrtého tisíciletí před Kristem, kdy se poprvé objevují v Egyptě a Mezopotámii jako součást chrámů a dvorů panovníků. V nich se vybraná mládež učila písmu, medicíně, vojenskému umění a všeobecným základům vědění. Výchovné metody byly dále rozvíjeny ve starověkém Řecku a Římě. Vzdělávání bylo státní a bylo určené chlapcům i dívkám. Mezi hlavní výchovné složky tehdejší doby patřila tělesná, mravní, estetická a rozumová výchova.

Na naše území se vzdělávání v širším měřítku dostalo začátkem 15. století, jehož zakladatelem a iniciátorem byl **Jan Hus**, významná osobnost Univerzity Karlovy. Jeho odkaz po našem území dále rozvíjel **Jan Blahoslav** v síti bratrských škol, ve kterých byl u žáků prohlubován pozitivní vztah ke vzdělání. Základy moderní pedagogiky položil v 17. století vynikající český myslitel a pedagog **Jan Amos Komenský**, jehož životní pedagogické dílo se stalo proslulým po celém světě. Komenský je zastáncem vyučování ve třídě, na rozdíl od zavedeného individuálního přístupu k žákovy, charakteristickému pro tehdejší dobu. Doporučoval školu členěnou na čtyři stupně podle věku žáků, od mateřské přes obecnou a latinskou až po studium na akademii. Výjimečnost jeho díla je patrná především v myšlence celoživotního vzdělávání a rozvoje celé společnosti.

V 18. století dochází pod vlivem hospodářského vývoje k významným změnám ve školství zavedením všeobecné vzdělávací povinnosti pro děti. Vzdělávání širokých mas obyvatelstva bylo umožněno vydáním **Všeobecného řádu školního** rakouskou panovnicí a českou královnou Marií Terezií. Tato reforma se dotkla nejen žáků, ale i učitelů, především ve zvyšování jejich kvalifikace.

Novodobá česká pedagogika se začala vyvíjet na přelomu 18. 19. století, v době národního obrození. Mezi představitele národně obrozenecké pedagogiky patřil **Jakub Jan Ryba**, **Bernard Bolzano**, vyzvedávající úlohu rodinné výchovy, **Gustav Adolf Lindner**, který upozorňuje na sociální funkci výchovy a užívá pro ni označení sociální pedagogika. V roce 1869 byl vydán další školský zákon, který rozšiřuje obsah vzdělávání a mimo jiné stanovuje povinnou osmiletou školní docházku. Rozvoji průmyslu a zemědělství se také přizpůsobuje školství a ve větší míře tak vznikají specificky zaměřené odborné školy, aby reagovaly na poptávku po nově vznikajících pracovních oborech.

V období zrodu samostatného československého státu se česká pedagogika snaží o reformování školství a vzniká řada nových pokusných škol s různou náplní učebních osnov. Je kritizován školní systém, který upřednostňuje děti bohatých rodičů před ostatními. V tomto období usiluje **Tomáš Garrigue Masaryk**, ideový vůdce českého školství, o mravní formování osobnosti. Rozvoj českého školství je přerušen okupací, aby v roce 1948 bylo zavedeno důsledné ideologické pojetí školství v duchu marxismu-leninismu.

Po listopadových událostech v roce 1989 vyvstala potřeba přehodnotit a upravit učební osnovy a navázat opět na pedagogiku z předmnichovské republiky. Do školních osnov jsou postupně implementovány nové vzdělávací programy a v rámci školské reformy dochází k opouštění jednotných osnov a vzniku rámcových vzdělávacích programů. V současné době se stala škola společenskou institucí, která slouží ke splnění různých požadavků a očekávání, jež jsou rozdílné jak z pohledu společnosti, tak rodičů a žáků.

1.2.2 Současný přístup školy k edukaci

Školní edukace, jak ji známe dnes je podmíněna požadavky vývoje společnosti a podstatnými změnami našeho života v důsledku globalizace. Dříve zájem edukace bylo pouze memorování údajů a získávání znalosti pro potencionální dělníky, potřebných k výkonu jejich jasně definované práce, bez nároku na tvořivost a kreativnost. Na tento způsob vzdělávání však v dnešní době již nelze spoléhat.

Mezi edukační cíle školy patří formování osobnosti každého žáka tak, aby z něj vychovala samostatně jednající osobnost, která bude vybavena náležitými znalostmi, určitým způsobem chování, bude mít svůj osobitý názor a bude schopna v následujícím profesním životě zastávat určité role.

Současná výchova je založena na vzájemné kooperaci žáka a učitele, kteří usilují o společný cíl. Tím je mnohostranný rozvoj osobnosti, žákovo osvojení si nových poznatků a vzdělanost. Vzdělanost je základním požadavkem každé moderní společnosti. Proto je povinností školy, aby edukace žáků bylo co nejkvalitnější. *„Kvalita vzdělávání (vzdělávacích procesů, vzdělávacích institucí, vzdělávacího systému) je určitá žádaná úroveň fungování a/nebo produkce vzdělávacích institucí, která může být předepsána určitými požadavky – např. rámcovými vzdělávacími programy, nebo evaluačními standardy“* (Průcha, 1997, s. 495). Vzdělání je také jednou z podmínek, na jejímž základě staví společnost při zvyšování životní úrovně. Ta má vliv nejen na ekonomickou situaci země a její kulturu, ale také zpětně na kvalitu vzdělávání.

1.2.3 Školní aktivity

Školní aktivity posilují vzájemné vztahy mezi žáky a učiteli, ale také vztahy mezi rodiči a školou. Možností zapojení všech čtyř článků do aktivního školního života je mnoho. Záleží na každé škole, jaké má možnosti a prostředky k tomu, aby tyto aktivity byly zajímavé jak pro rodiče s dětmi, tak i pro školu. Jedno však mají společné. Mají za úkol lépe poznávat druhou stranu a toto poznání uplatňovat v efektivnější spolupráci mezi školou a rodinou.

Mezi nejoblíbenější školní aktivity patří plesy, školní slavnosti a v poslední době se těší velké oblibě dny otevřených dveří. Posledně jmenovaná školní aktivita je využívána především rodiči, kteří jsou pracovně a časově velmi vytíženi. Při dnech otevřených dveří se osvědčil jako dobrý nápad pokus, předvést návštěvníkům školy zkrácený výukový blok. Ve zkrácených hodinách je názorně demonstrována příchozím rodičům práce učitelů se svými žáky. Při této ukázce si mohou rodiče udělat reálnou představu o tom, jak vypadá současná výuka ve škole, kterou navštěvují jejich děti.

Další zajímavou aktivitou je využití školy jako vzdělávacího centra, kdy škola je využívána i po vyučování. Ve školních prostorách jsou uskutečňovány různé výchovné a vzdělávací kurzy, probíhá zde neformální setkávání rodičů a zástupců školy, což může být jednou z cest k dalšímu sblížení školy a rodiny. Přínosem ve vzájemné spolupráci rodičů a školy jsou také školní výlety za účasti celé rodiny. Zde se naskýtá možnost, při které mohou rodiče nabídnout škole v rámci své profese tematicky zaměřené poznávací exkurze. Žáci tak mají příležitost seznámit se s činností v různých pracovních odvětvích, které jim přináší mnoho nových zkušeností, vědomostí a neopakovatelných zážitků.

Školní aktivity nejsou stejné ve všech školách, mohou se výrazně lišit, protože každá škola má svá určitá specifika. Ať už se jedná o místo, ve kterém je škola nachází (oblasti s odlišnými kulturními tradicemi), ekonomické možnosti škol jsou také rozdílné, jiné aktivity má škola vesnická a jiné škola městská.

1.2.4 Kompetence a vzdělávací programy školy

Vzdělávací programy slouží jako obecná pravidla, kterými se řídí vzdělávání ve všech typech škol. Vymezení vzdělávacích programů je obsaženo ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., „zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělání, jeho organizační vzdělávání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání“ (Valenta, 2013, s. 24). Každá škola si vytváří své vlastní vzdělávací programy na základě rámcových vzdělávacích programů, zpracovávaných na celostátní úrovni ministerstvem. Ty určují obecné cíle, kompetence a oblasti ve vzdělávání důležité pro vytváření školních vzdělávacích programů.

V současné době existují tři typy vzdělávacích programů:

- **Základní škola** – program, podle něhož vyučuje většina školních zařízení pro 1.-9. ročník. Usiluje o to, aby žáci získali kvalitní základy v oblasti kultury a všeobecných znalostí a dovedností v rámci moderního vzdělávání.
- **Obecná škola** – cílem programu je spojení edukační složky s výchovnou a rozšiřování komunikačních schopností žáků.

- **Národní škola** – umožňuje výuku základního učiva buď v blocích, nebo podle schopností a zájmu žáků o učivo. Tento program vznikl na základě dlouhodobých poznatků vyučujících na základních školách.

Cílem vzdělávacích programů je vzdělání a vzdělávání se, které slouží jako základ rozvoje osobnosti žáka a je prostředkem pro orientování se v kulturních a společenských hodnotách. Cíle programů by měly být promítnuty do všech předmětů v učebním plánu každé vzdělávací instituce. Úkolem vzdělávacích programů je osvojení si získaných poznatků a jejich skloubení se získanými dovednostmi. Takto nabyté zkušenosti a vědomosti by měl žák umět použít v běžném praktickém životě.

Získané kompetence je možné rozdělit do tří kategorií:

- **Základní a specifické dovednosti** – týkají se bezprostředně výuky (jednoznačné vyjadřování, správné používání pouček a pojmů a také aplikace společenských a vědních poznatků do praxe).
- **Průřezové kompetence** – snaží se propojit více oblastí současně a stávají se tak základem komplexní vzdělanosti (umění vyhledávání informací, zobecňování poznatků, variabilní řešení problémů, vyvozování závěrů).
- **Sociální a interpersonální kompetence** – podstatou je snaha naučit žáky vzájemné komunikaci (naslouchání, porozumění, vzájemná spolupráce a pomoc).

Vzdělávací program školy a kompetence z něho vyplývající by měly vyjadřovat a určovat směr edukačního působení na žáky a vytvářet tak nejlepší předpoklady pro jejich další vzdělávání. Měly by tak představovat nejvhodnější variantu edukace, která je cílem společného snažení učitelů a žáků.

1.3 Děti

Pojem dítě by se dalo definovat jako jedinec, který se nachází v první části svého života. Tomuto období, které není žádným způsobem přesně ohraničené, se říká dětství. Satirová (1994, s. 274) rozděluje toto období ještě na etapy:

- *etapa 1. od početí po narození. Trvání: 9 měsíců.*
- *etapa 2. od narození po pubertu. Trvání: 10 až 14 let.*
- *etapa 3. od puberty po dospělost. Trvání: 7 až 11 let.*

Pro dítě má v tomto období největší význam učení a socializace. „*V rámci mezilidské interakce získává potřebné zkušenosti, rozvíjí se jeho schopnosti a dovednosti. Dítě různé sociální podněty vnímá, rozlišuje je podle toho, zda jsou pro ně příjemné či zajímavé, pamatuje si je a určitým způsobem na ně reaguje. Jeho rozvoj je na této sociální stimulaci závislý, bez ní by se v mnoha oblastech nevyvíjelo, resp. ne uspokojivým způsobem*“ (Vágnerová, 2008, s. 99).

Pro dítě a jeho další rozvoj je podle mého názoru velmi důležitý předškolní věk. Toto období by neměli rodiče promeškat a s dítětem v co největší míře pracovat. Právě v tomto období se nejvíce rozvíjí jeho prosociální chování, jako např. učení poznávat věci a děje kolem sebe, osvojování si určitých dovedností, učení se žít společně s druhými, nebo také umění se učit.

1.3.1 Mladší školní věk dítěte

Mladší školní věk ohraničujeme šestým až jedenáctým rokem dítěte, tedy obdobím, kdy dítě navštěvuje první až pátý ročník základní školy. V tomto období dítě vstupuje do školy, kde vlivem edukace ze strany pedagogických pracovníků dochází k psychickému, sociálnímu a kognitivnímu vývoji.

V psychickém vývoji dítěte můžeme pozorovat řadu změn. Život dítěte se začíná dělit na školní povinnosti (psaní úkolů, učení se číst, psát, počítat) a na hru, přičemž postupně dochází k tomu, že škola a povinnosti s ní spojené se stávají hlavní náplní dětské činnosti.

V této fázi je pro dítě důležitý dobrý školní prospěch, který má vliv na jeho zdárný psychický vývoj. Špatný prospěch může vést k demotivaci nebo dokonce k somatickým potížím. V tomto období dochází u dítěte ke zlepšení jemné motoriky a rozvíjení slovní zásoby. Také paměť se stává stabilnější a logické myšlení je organizovanější. V získávání informací je zpočátku závislé na učitelích a rodičích, později je ověřuje vlastním srovnáváním. Také emoční chování se stabilizuje a je vyváženější než v období předškolním.

Kognitivní vývoj dítěte v tomto období je dle rozdělení Piageta (J. Piaget in Vágnerová, 1999, s. 111) „*ve fázi konkrétních logických operací*“. Dítě již zvládá posuzovat určité jevy podle několika kritérií současně, také začíná chápat souvislosti mezi různými ději. Dochází tedy k novému kvalitativnějšímu způsobu usuzování.

V oblasti sociálního vývoje se vstupem do školy dítěti rozšiřují na základě nově získaných kontaktů s vrstevníky a učiteli sociální vztahy. Děti ale stále jako autoritu uznávají rodiče a učitele. V chování dochází k větší kontrole sebeovládání a jednání v různých situacích probíhá podle jednoduchých konkrétních pravidel.

1.3.2 Starší školní věk dítěte

Starší školní věk neboli pubescence je období dítěte mezi jedenáctým a patnáctým rokem dítěte. Toto vývojové stadium můžeme ještě rozdělit na dvě fáze:

- prepuberta - objevují se první znaky pohlavního zrání - dochází k zrychlenějšímu somatickému růstu
- puberta - období, ve kterém proces tělesných změn končí dosažením rozmnožovací schopnosti

Kognitivní vývoj přechází do nové kvalitativnější fáze – „*stadium formálních logických operací*“ (J. Piaget in Vágnerová, 1999, s. 165). Dítě přemýšlí i o věcech, které si nedokáže představit, chápe abstraktní pojmy (svoboda, lítost), při řešení různých situací uvažuje o alternativách. Jeho představy jsou proti mladšímu školnímu věku méně živé - jsou

obecnější. Dovede skládat složitější věty na základě větší slovní zásoby. „*Kognitivní vývoj je výsledkem interakce zrání a učení. Teprve tehdy, když je pubescent z neurofyziologického hlediska dostatečně zralý a získal dostatečné zkušenosti, může se dále rozvíjet*“ (Vágnerová, 1999, s. 165).

Ze sociálního hlediska je zřejmá změna ve vztazích k dospělým i k vrstevníkům. Ve vztahu k dospělým se snaží ve větší míře prosazovat svoje práva na jejich úkor. V případě svých nezdarů, ať pracovních, či ve vztazích se uchyluje k různým druhům protestů. Vztahy s vrstevníky jsou podřizovány potřebám skupiny, kterou dítě sdílí s ostatními. Vzájemné vztahy s vrstevníky jsou kritériem pro sebehodnocení. Pro tento věk dítěte je specifická i kultura, která je podřizována jejich potřebám a kterou se chtějí odlišit od svého okolí (oblékání, hudba, vyjadřování atd.).

2 KOMUNIKACE JAKO ZÁKLAD SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

Komunikace mezi školou a rodinou se vyvíjí již od prvních dnů, kdy dítě začne navštěvovat školní zařízení. Právě v tomto období bývá komunikace rodičů nejvýraznější, obě strany se snaží najít takový způsob, aby vzájemná informovanost byla pokud možno co nejefektivnější. Avšak z velké části záleží na škole, jakou formou a za jakých podmínek bude navázán kontakt s rodinami žáků. Těmto formám se musí do jisté míry rodiče přizpůsobit, i když možnost určitého vlivu na formu komunikace jim zůstane zachována. Dobrá komunikace mezi rodinou, žákem a školou patří v souvislosti s učením a vyučováním mezi stěžejní úkoly pedagogiky.

Komunikace mezi školou a rodinou se až donedávna uskutečňovala na základě formální spolupráce, kdy rodiče se školou komunikovali prakticky jen na třídních schůzkách, jejichž četnost nebyla pevně stanovena. Intenzivnější komunikace, zejména osobní kontakt mezi učitelem a rodiči probíhal zpravidla v důsledku výchovných a vzdělávacích problémů žáka. V minulosti i v současnosti jsou však stále klíčovým zdrojem informací rodičů o dění ve škole jejich děti. Pro většinu rodičů je tak dítě rozhodujícím činitelem, který ovlivňuje náhled a potažmo i komunikaci s učitelem a se školou.

2.1 Komunikace mezi školou a rodinou

Spojení mezi školou a rodinou v rovině vzájemné komunikace se uskutečňuje různými způsoby. Je na obou složkách, jaký způsob bude pro ně z hlediska efektivity i z hlediska edukace žáka nejdosažitelnější. Komunikace může probíhat z pohledu zprostředkovatelnosti jako přímá a nepřímá, nebo z pohledu sociálního jako osobní a kolektivní.

Mezi přímou komunikaci patří zejména setkání zástupce školy s rodiči na třídních schůzkách, při osobních konzultacích, nebo při příležitosti školních besídek, slavností atd. Méně obvyklým způsobem přímého kontaktu jsou návštěvy rodičů ve vyučovací hodině, nebo naopak návštěva učitele v rodině žáka. Za nepřímou komunikaci mezi školou

a rodinou můžeme považovat písemné vzkazy a informace o prospěchu v žákovských knížkách, nebo na osobních stránkách každého žáka na školním portále. Škola také často využívá k nepřímé komunikaci různé oběžníky, časopisy, brožury nebo sdělení na svých internetových stránkách. Tyto materiály jsou nápomocny k obeznámení rodin žáků se školou a jejími aktivitami. Avšak největší část komunikace mezi školou a rodinou probíhá přes dítě, kde dítě slouží nejen jako přenašeč vzkazů a informací obou stran, ale také jako indikátor, skrze který lze pozorovat, jak se u něj vyvíjejí znalosti, s jakými emocemi mluví o škole, nebo jak na něj působí učitelé a ostatní žáci.

2.2 Komunikace z pohledu školy

Jak již bylo uvedeno výše v textu, nejdůležitějším cílem vzájemného vztahu rodiny a školy je společný zájem vytvořit dítěti co nejlepší edukační podmínky. Na této skutečnosti závisí i to, jakým způsobem škola a rodina spolu komunikuje. Škola plní specifické funkce, učitel disponuje určitými profesními znalostmi, a proto to má být právě škola, která by měla mít za povinnost hledat způsoby navazování vztahů s rodinami žáků. Škola by se neměla soustředit jen na informovanost rodičů žáka o jeho prospěchu, ale měla by snažit zvýšit zájem rodičů i o jiné stránky školního života.

Komunikačních možností ze strany školy je celá řada. Mezi ty nejtypičtější a nejčastější patří třídní schůzky. Ovšem ty jsou s postupem času nahrazovány individuálními schůzkami s rodiči, kde se vytváří prostor pro výrazně lepší a konkrétnější komunikaci a spolupráci při rozvoji žáka. Nahrazují tak klasické třídní schůzky, na nichž nelze řešit individuality, ale celou třídu jako celek. Individuální schůzky jsou efektivní v případě, pokud nejsou nahodilé a jejich frekvence není příliš častá.

Další možností je elektronická komunikace – web, mailová komunikace, nebo SMS zprávy. Tato komunikace velice rychle reaguje na momentální dění ve škole, ale je neosobní a nemůže tak nikdy nahradit osobní setkání – tváří v tvář, při kterém dochází ke zpětné reakci a velice často k okamžitému uspokojení obou stran při řešení vyvstalých problémů.

2.3 Komunikace z pohledu rodičů

Podle školského zákona má rodič, nebo zákonný zástupce právo na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte a dále má právo se vyjadřovat ke všem rozhodnutím, které se týkají podstatných záležitostí vzdělávání nezletilých žáků.

Vzájemná komunikace mezi školou a rodinou má význam jak z pohledu vzájemného pochopení, tak z pohledu těsnější spolupráce a větší shody při výchově a vzdělávání dětí. V edukaci dítěte jsou rodiče vedle školy druhým nejvýznamnějším aktérem. Proto má komunikace se školou z jejich strany velký význam. Mezi rodiči je ale poměrně hodně rozšířený názor, že by tato povinnost komunikace a informovanost o dění ve škole a prospěchu žáků měla hlavně ležet na škole. Avšak v současné době si již velká část rodičů uvědomuje, že již nejsou pouhými přihlížiteli v edukaci žáků, ale že se stali také spolurozhodujícími klienty školy v rámci zkvalitnění její činnosti. Možností jak komunikovat se školou nejen o prospěchu svého dítěte, ale i o tom, jak by bylo možné zkvalitnit výuku, nebo ji v rámci svých možností a možností školy udělat atraktivnější a pro žáky záživnější je celá řada.

Za nejrozšířenější komunikaci mezi těmito institucemi je považována elektronická komunikace. To znamená, že hlavním fenoménem se stala e-mailová komunikace a komunikace pomocí mobilních telefonů. Je to pochopitelné z toho důvodu, že velká část rodičů je v současnosti velice pracovně, nebo časově vytížena a na osobní jednání jim nezbývá čas. Internet, nebo mobilní telefon má však většina z nich neustále k dispozici, což nabízí využití právě této možnosti komunikace.

Mezi důležitou, ale z pohledu času náročnější, patří osobní konzultace rodičů s pedagogem. Při této návštěvě nastává možnost informování se nejen o školním dění a prospěchu dítěte, ale je zde také prostor na různé debaty a návrhy o tom, jak zlepšit spolupráci mezi školou a jednotlivými rodiči, nebo jak by se dala zvednout kvalita školní edukace za jejich přispění. Se svými názory a požadavky se mohou rodiče obracet na školu při příležitosti různých společenských a sportovních akcí pořádaných školou, nebo neformálních víkendových setkáních rodičů se zástupci školy.

3 SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

Mnoho pedagogů zastává názor, že bez kvalitních vztahů a spolupráce mezi školou a rodiči není možné, aby edukace žáků byla kvalitní. Delší dobu panoval názor, že pojetí školní edukace dítěte je odlišné od edukačního pojetí v rodině. Úkolem školy je rozvíjení kognitivní stránky každého žáka. Rodina má na rozdíl od školy působit na celou osobnost dítěte a vytvářet tak základ pro úspěšné studium. Od tohoto modelu však bylo postupně upouštěno a byl nahrazen jiným. Aby byla edukace efektivní, je nutné, aby škola a rodina úzce spolupracovaly a vzájemně mezi sebou komunikovaly. Rodiče tedy přecházejí ze strany pouhých pozorovatelů edukačního procesu do pozice, kdy je jim nabízena možnost aktivně spolupracovat se školou a podílet se na zkvalitnění metod ve vzdělávání žáků.

V současnosti existují tedy dva modely spolupráce.

- tradiční model - kde rodič je posuzován jako klient školy - tzn., že je odkázán na informace pedagogického pracovníka a spolupráce je pouze pasivní. Rodiče pouze dohlíží na edukační výsledky a kontrolují práci dítěte.
- nový model - kde rodiče již fungují jako partneři školy - tedy mají možnost aktivně přispívat do vytváření nových školních vzdělávacích projektů svými znalostmi a případně i ekonomickými možnostmi a také je jim nabízena možnost podílení se na správě školy ve školských radách a jiných školních sdruženích. Spolu s učiteli nesou zodpovědnost za intelektuální rozvoj dítěte.

Spolupráce školy a rodiny tvoří velice významný prvek ve vzdělávacím procesu každého dítěte. Škola by se proto měla snažit vytvářet prostor a podmínky k tomu, aby tato spolupráce byla co nejtěsnější a nejefektivnější. Cílem spolupráce mezi školou a rodiči je vytvoření partnerského vztahu mezi učitelem a rodičem. Toto partnerství by mělo být podloženo vzájemnou důvěrou a pomocí na obou stranách. Podle Rymešové (1993) je pro rozvoj dítěte žádoucí vytvoření co nejlepších podmínek, což je také jedním z cílů spolupráce školy a rodiny. Škola i rodina musí spolupracovat, protože jakékoli napětí, či nedůvěra mezi školou a rodinou by poznamenaly především vývoj dítěte.

Pokud rodina i škola budou vzájemně respektovat svoje role, vzniká předpoklad, že rodiče budou mít možnost lépe si osvojit edukační postupy a hlouběji nahlížet na možnosti výchovy a vzdělání svých dětí. Z pohledu dítěte je spolupráce velmi důležitá, protože při aktivním podílení se rodiny na školních záležitostech roste jeho sebevědomí a úspěšnost při jeho dalším osobnostním rozvoji.

3.1 Podíl rodičů na edukačním procesu

Rodina, potažmo rodiče a škola jsou v edukaci žáků vzájemně se doplňující instituce. Podíl rodičů na výchově a také při nápomoci škole je ale rozdílný. Na základě jejich angažovanosti ve školním i mimoškolním dění se nabízí možnost je rozdělit do několika skupin.

M. Rabušicová a M. Pol (1996) je dělí takto: V první skupině jsou rodiče, kteří mají opravdový zájem o školním dění a kteří aktivně spolupracují se školou. Rodiče bývají často nápomocni především třídě, ve které je umístěno jejich dítě, a také se snaží různými formami spolupráce pomáhat i škole jako celku. Jejich aktivity jsou orientovány na spolupořádání různých kulturních a sportovních akcí, sponzoring, nebo zajišťování zajímavých exkurzí pro žáky. Mimo jiné se stávají i účastníky a spolurozhodovateli při plánování budoucnosti jako členové školních výborů a rad.

V první skupině jsou rodiče, kteří mají opravdový zájem o školním dění a kteří aktivně spolupracují se školou. Rodiče bývají často nápomocni především třídě, ve které je umístěno jejich dítě, a také se snaží různými formami spolupráce pomáhat i škole jako celku. Jejich aktivity jsou orientovány na spolupořádání různých kulturních a sportovních akcí, sponzoring, nebo zajišťování zajímavých exkurzí pro žáky. Mimo jiné se stávají i účastníky a spolurozhodovateli při plánování budoucnosti jako členové školních výborů a rad.

Další skupinu tvoří rodiče, jejichž děti jsou ve škole bezproblémové, ale jejich zájem se směřuje pouze na jejich studijní výsledky a případně na kontakt s učitelským sborem. Tito

rodiče z pozice edukačních výsledků svých dětí by se školou mohli komunikovat jen minimálně, ale nechají se rádi za svůj podíl v edukační pomoci škole od učitele pochválit. Spolupráce s nimi je bezproblémová.

Rodiče, kteří se na edukačním procesu nepodílejí vůbec, nebo jen sporadicky, tvoří asi nejpočetnější skupinu. Jak uvádím na jiném místě této bakalářské práce, jsou to rodiče, kteří školu navštěvují pouze v případě problémů s chováním a vzděláváním svých dětí, nebo rodiče, kteří jsou časově a pracovním velmi vytížení. Rodičům, jejichž děti mají ve škole problémy, by se měl učitel snažit pomoci najít řešení jak postupovat dále ve výchově. Jsem toho názoru, že strohá informovanost o prospěchu nikdy nepovede k tomu, aby se alespoň část rodičů začala větší měrou zajímat o školní výsledky a s tím spojené dění ve škole.

3.2 Vzdělanost rodičů a její důsledky na edukaci a výchovu dětí

M. Jerhotová (1970) na základě výzkumu žáků základní školy konstatuje, že byl výrazně potvrzen vztah mezi dosaženým vzděláním rodičů a prospěchem jejich dětí. Jerhotová dále uvádí, že čím bylo vyšší vzdělání otců a matek (myšleno středoškolské, nebo vysokoškolské), tím byl prospěch jejich dětí vyšší. Děti s horším prospěchem jsou ve většině případů z rodin, kde vzdělání rodičů je jen základní, popřípadě nedokončené.

Rodinné zázemí dítěte ovlivňuje jeho studijní předpoklady. Je tedy velká pravděpodobnost, že děti budou ve vzdělanosti následovat své rodiče. Existují však i výjimky, kdy děti z rodin s nižším vzděláním úspěšně dokončí vysokou školu. Vzdělanost dětí ovlivňuje i sociální postavení rodiny. Čím lepší sociální a ekonomické zázemí rodiny je, tím větší je předpoklad, že dítě dosáhne toho nejvyššího vzdělání.

V rodinách, kde je vzdělání rodičů nižší, je výchova dětí většinou volnější a také vložená energie do přípravy je menší. Rodiče své děti do školní přípravy příliš nenutí a také motivace je menší u vysokoškolských rodin. Zájmem vysokoškolsky vzdělaných rodičů je, aby jejich děti pokud možno "kráčely v jejich stopách" a dosáhly co nejvyššího vzdělání

a proto jejich a podpora a motivace ve studiu dítěte probíhá intenzivněji. Školní vzdělání je pro ně určitý vklad do budoucnosti svého dítěte.

Shrnu-li tuto kapitolu, je možné říci, že význam vzdělání koresponduje se socioekonomickou situací rodiny, ze které žák pochází a úspěšnost dítěte ve škole je tak závislá na rodinném zázemí. Rodiče by měli vnímat vzdělanost svých dětí jako investici, která bude mít vliv na jejich životní úroveň a postavení ve společnosti.

3.3 Ekonomické a sociální postavení rodiny ve spolupráci se školou

Ekonomická a sociální situace v rodině jsou jedním z klíčových činitelů, které výrazně působí na školní výslednost dítěte. Je to právě rodina, která má největší vliv na to, jakým směrem se bude dítě v edukačním procesu ubírat.

Socioekonomická situace rodiny se poměrně významným způsobem odráží nejen na edukačních výsledcích dítěte, ale také ve spolupráci se školou. Rodiny, jejichž ekonomická situace je na dobré, až nadstandardní úrovni, jsou jakousi zárukou toho, že by dítě mělo mít zajištěny optimální podmínky pro rozvoj své osobnosti a edukačních schopností. Optimálními podmínkami je myšleno zázemí dítěte ve formě vlastního pokoje, klidem na přípravu ke studiu, nebo finanční podporou při školních a mimoškolních aktivitách.

Sociální postavení rodiny také v určité míře ovlivňuje formu a zaměření spolupráce se školou. Mezi dětmi z dělnických rodin a rodin inteligence dochází ke zdatným edukačním diferencím. Dělnické rodiny jsou zaměřeny spíše na materiální stránku, což znamená, že jejich spolupráce při výchově dětí je orientována na budoucí zaměstnání a s ním spojenou kvalitně odváděnou práci a peněžní prospěch, zatímco pro vysokoškolské rodiny se prioritou ve výchově stává vzdělání a postavení ve společnosti.

3.4 Ekologie a školní výchova

Co nejvřelejší vztah k životnímu prostředí by žáci měli získat samozřejmě na základě rodinné výchovy. Vždyť v domácím prostředí dítě nejlépe přebírá od svých rodičů jejich hodnoty a napodobuje jejich chování. Jestliže rodiče půjdou dítěti již od útlého věku příkladem, stane se pro děti samozřejmostí třídít odpad, šetřit vodou a jejich přístup k okolní přírodě se stane citlivější.

K podpoření pozitivního vztahu k přírodě napomáhá i ekologická, neboli environmentální výchova vyučovaná ve školách. Ta je v současnosti obsažena i Rámcovém vzdělávacím programu školní výchovy. V důsledku toho, že se environmentalistika prolíná napříč několika obory, je tento obor zařazen do průřezových témat, umožňujících lepší propojení vyučovaných předmětů ve škole a tím pádem k ucelenosti vzdělání. Učitel může díky tomu zapojit nauku o ekologii i do jiných vyučovacích hodin, jako je například chemie, fyzika nebo občanská výchova. Jeho úkolem je nastítnit žákům zdravý způsob života – od vztahu k přírodě, až k její ochraně.

Ekologická výchova by měla žáky vést k pochopení vzájemných vztahů mezi lidmi a přírodou, ale také vlivů, jaké má člověk na okolní životní prostředí. Při výuce environmentalistiky sázejí učitelé na osobní zkušenosti a prožitky žáků. Jejich snahou je žáky aktivně zapojit do řešení ekologických problémů, simulování různých situací, nebo účasti v tematicky zaměřených projektech. Samozřejmostí se stává také spolupráce s ekologicky zaměřenými organizacemi, působících v okolí školy. Výsledkem tohoto snažení by mělo být vytvoření citového vztahu žáka ke svému okolí a ke zvýšení ochrany životního prostředí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ CÍLE

Cílem výzkumu je ověřit, zda má rodinné postavení ve společnosti vliv na edukační výsledky dítěte, dále zmapování využívání nabízených služeb školou žáky II. stupně a zjištění na jaké úrovni je spolupráce mezi školou a rodiči.

Na konkrétní škole - Základní škola a Mateřská škola, Loděnice se budu snažit nastítnit postoj rodičů a školy ve vzájemné spolupráci při edukaci dítěte a doporučit možná zlepšení této spolupráce, které vzejdou z výsledků šetření pomocí kvantitativního výzkumu.

Výzkum se uskutečnil v měsíci listopadu, tedy v době, kdy se žáci již aklimatizovali ve svých třídách a plně se zapojili do školního života a aktivit s ním spojených.

4.1 Příprava dotazníku

Jako nejvhodnější metoda pro tento druh výzkumu se jeví metoda kvantitativního výzkumu, při kterém výběrové šetření proběhne pomocí dotazníku. Při tomto druhu výzkumu je možné získat velké množství údajů v písemné formě a v poměrně krátkém časovém období. Dotazník jsem volil i z toho důvodu, že respondenti nebudou při odpovídání na otázky nikým ovlivňováni a mohou tedy odpovídat na otázky s větším rozmyslem, protože nebudou časově omezeni.

Byly stanoveny tři hypotézy, na jejichž základě jsem vypracoval výzkumné otázky a ty pak aplikoval do dotazníku. Dotazníky jsou dva, zvlášť pro žáky a zvlášť pro pedagogické pracovníky konkrétní školy - v tomto případě se jedná o ZŠ a MŠ Loděnice. Dotazníky jsou členěny do tří oddílů, kde každý oddíl je přiřazený k jedné hypotéze.

Otázky jsem se snažil vytvářet tak, aby je bylo možné položit zrcadlově oběma skupinám respondentů kvůli přehlednějšímu statistickému zpracování výstupních dat do grafů a tabulek. Součástí dotazníku, který obsahuje 24 otázek je identifikace vyplňující osoby, pro přesnější zpracování sebraných empirických dat.

Všechny otázky obsažené v dotazníku jsou výběrové a uzavřené. Tudíž na každou otázku existuje konkrétní odpověď. Některé jsou stavěny tím způsobem, že navazují na otázku předcházející, to znamená, že následující otázka je dále více konkretizována.

U dotazníků pro učitele byla osmdesátiprocentní návratnost. Tato, ne stoprocentní návratnost byla způsobena dlouhodobou nemocností části pedagogického sboru. Z celkového počtu rozdaných dotazníků pro žáky druhého stupně se mi vrátilo sedmdesát pět procent vyplněných dotazníků. Také v tomto případě dvacet pět procent nevrácených dotazníků je přičítáno zdravotnímu stavu žáků. Odpovědi na otázky, které dotázaní respondenti uvedli do dotazníku, byly zpracovány ve formě grafů a tabulek na následujících stránkách v kapitole Analýza odpovědí žáků a učitelů.

4.2 Tvorba hypotéz a pracovních otázek

Při utváření a výběru otázek do dotazníku jsem vycházel z toho, že jsem chtěl zjistit na jaké úrovni je spolupráce a komunikace mezi školou a rodinou a jakou úlohu zaujímají vzájemné vztahy rodiny a školy v edukačním rozvoji dítěte.

K výzkumnému problému byly stanoveny tři pracovní hypotézy:

A / Většina rodičů spolupracuje se školou.

B / Edukační výsledky a přístup ke vzdělávání je nezávislý od ekonomických možností rodiny.

C / Převážná část žáků využívá všechny vymoženosti školou nabízené.

Na základě těchto pracovních hypotéz byly zpracovány výzkumné otázky a ty byly rozděleny do tří okruhů, dle pracovních hypotéz.

ad A /

- Zasahují rodiče do edukačních procesů školy?
 1. Navštívili tvoji rodiče běžnou vyučovací hodinu?

2. *Obrací se tvoji rodiče na učitele s návrhy, jak obohatit výuku?*
 3. *Nabízejí rodiče v rámci tématu k výuce exkurzi na svá pracoviště?*
 4. *Věnují ti rodiče denně nějaký čas při přípravě do školy?*
- Jakým způsobem probíhá komunikace mezi rodiči a školou?
 5. *Jak nejčastěji komunikují tvoji rodiče se školou?*
 6. *Účastní se tvoji rodiče třídních schůzek?*
 7. *Myslíš si, že škola vychází vstříc podnětům ze strany tvých rodičů?*
 - Mají rodiče dostatečné informace o dění ve škole?
 8. *Jak se tvoji rodiče nejčastěji dozvídají o tom, co se děje ve škole?*
 9. *Informuje škola dostatečně rodiče o školním prospěchu a chování žáků?*
 - Zapojují se rodiče do mimoškolních i vzdělávacích aktivit školy?
 10. *Navštěvují tvoji rodiče školu i jindy, než při třídních schůzkách?*
 11. *Myslíš si, že spolupráce mezi tvými rodiči a školou funguje?*
 12. *Pomáhají tvoji rodiče při organizování školních akcí? (sportovní odpoledne, návštěva firem, lyžařský výcvik)*

ad B /

- Jsou žáci z ekonomicky lépe zajištěných rodin úspěšnější ve vzdělávání než jejich ostatní spolužáci?
 13. *Mohou ti rodiče koupit všechny potřebné pomůcky ke studiu?*
 14. *Má vliv studijního prospěchu na výši tvého kapesného?*
 15. *Tvůj studijní prospěch je do průměru:*
 16. *Mají tvoji spolužáci z ekonomicky lépe situovaných rodin ve škole problémy s učivem?*
- Hrají peněžní prostředky roli při vzdělávání žáků?
 17. *Podporují tě rodiče finančně ve tvých zájmových činnostech? (kroužky, sport, atd.)*
 18. *Máš při učení k dispozici PC a internet?*

19. *Je tvoje rodina kulturně aktivní? (dovolená v ČR, ale i v jiné zemi, návštěvy divadel představení, výstavy, jiné kulturní akce)*
20. *Jsou užitečné tyto rodinné aktivity pro tvoje další vzdělávání?*

ad C /

- Účastní se žáci školních i mimoškolních aktivit pořádaných školou?
 21. *Účastníš se akci pořádaných školou? (poznávací výlety, divadelní představení, výstavy, lyžařský výcvik aj.)*
 22. *Účastníš se školních soutěží? (olympiády, zpěv, sport...)*
- Navštěvují žáci kroužky, které mají ve škole k dispozici?
 23. *Chodíš do některého z kroužků, které ti nabízí škola?*
 24. *Jsi spokojený s nabídkou školních kroužků?*

4.3 Charakteristika respondentů

Výzkumné šetření proběhlo na Základní škole a Mateřské škole v Loděnicích, v okrese Brno-venkov. Škola je rodinného typu s devíti postupnými ročníky a je spádovou školou pro obce Loděnice, Jezeřany-Maršovice, Šumice, Malešovice a Odrovice.

Respondenty výzkumu bylo třicet dva žáků, navštěvujících II. stupeň základní školy ve věku třináct až šestnáct let. Konkrétně to bylo jedenáct děvčat a dvacet jedna chlapců.

Druhou část respondentů tvořilo deset pedagogických pracovníků, zastávajících ve škole různé výchovné funkce. Mezi tyto funkce patří např. vychovatel, školní metodik prevence, výchovný poradce, koordinátor.

4.4 Analýza odpovědí žáků a učitelů

Jak jsem již uvedl výše, byl dotazník sestaven ze tří oddílů. Otázky v každém oddílu jsou formulovány tak, aby po vyhodnocení všech otázek týkajících se dané hypotézy mohl být učiněn dílčí závěr. V následujícím textu budou uváděny jednotlivé otázky spolu s komentářem jednotlivých zjištění. Otázky jsou zde řazeny postupně jako v dotazníku a v obou variantách - pro žáky i pro učitele. V grafech a tabulkách jsou ve většině případů uváděny počty hlasů přiřazených k příslušné variantě odpovědi.

V prvním oddíle dotazníku, který byl sestaven z dvanácti otázek, byla testována hypotéza týkající se spolupráce rodičů se školou.

Otázka č. 1

Navštěvují tvoji rodiče běžnou vyučovací hodinu?

Navštěvují rodiče žáků běžnou vyučovací hodinu?

a) ano

b) ne

Tabulka č. 1: Návštěvnost rodičů běžné vyučovací hodiny

	ano	ne
žáci	1	23
učitelé	0	8

Žáci i učitelé měli na výběr ze dvou možností. Drtivá většina žáků odpověděla, že jejich rodiče běžnou vyučovací hodinu ještě nenavštívili. V případě odpovědi učitelů byla odpověď stejná a jednomyslná. Z odpovědí na otázku tedy vyplívá, že rodiče vůbec nevyužívají možnosti podívat se na běžnou vyučovací hodinu a nemají tak možnost si udělat nezkreslený úsudek o tom, jak jsou žáci zapojováni do právě probírané látky a jakou formou probíhá běžná hodina.

Otázka č. 2**Obrací se tvoji rodiče na učitele s návrhy, jak obohatit výuku?****Obrací se na vás rodiče žáků s návrhy, jak obohatit výuku?**

- a) ano
- b) občas
- c) ne

Tabulka č. 2: Návrhy rodičů, jak obohatit výuku

	ano	občas	ne
žáci	0	1	23
učitelé	0	2	6

I z této otázky vyplívá, že iniciativa ze strany rodičů je velmi malá. Pro variantu, že rodiče nepřichází s žádnými nápady, se rozhodlo dvacet tři žáků, což je devadesát pět procent všech dotázaných žáků. Zpestření a obohacení výuky o nové prvky tak nechávají rodiče z větší části na škole.

Otázka č. 3**Nabízejí tvoji rodiče v rámci aktuálního tématu k výuce exkurzi na své pracoviště?****Nabízejí vám rodiče žáků v rámci aktuálního tématu k výuce exkurzi na pracoviště?**

- a) ano
- b) občas
- c) ještě se to nestalo

Odpovědi na otázku č. 3 jsou zobrazeny v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Nabízení exkurzí na pracoviště

	ano	občas	ne
žáci	0	2	22
učitelé	0	0	8

Tato otázka částečně navazuje na otázku předcházející a zjišťuje, zda rodiče v rámci svých možností nabízejí škole v rámci probírané látky nějaké exkurze na svá pracoviště. Jak se dalo očekávat na základě předchozí otázky i v tomto případě je patrná pasivita rodičů při pomoci škole dělat výuku pro žáky atraktivnější a zajímavější.

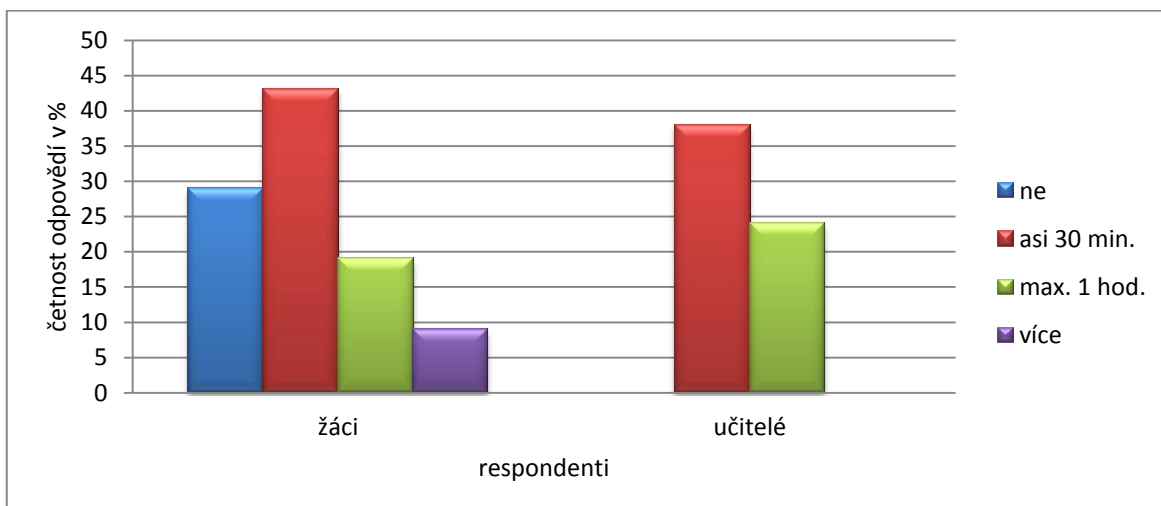
Otázka č. 4

Věnují ti rodiče denně nějaký čas při přípravě do školy?

Kolik času denně, si myslíte, že rodiče věnují svým dětem při přípravě do školy?

- a) ne
- b) asi 30 minut
- c) max. jednu hodinu
- d) více

Graf č. 1: Čas věnovaný přípravě do školy

Žáci vyplňovali časový údaj, který s nimi rodiče stráví při přípravě do školy a učitelé měli za úkol uvést do dotazníku, jak dlouho by měli rodiče věnovat dětem denně při jejich školní přípravě. Největší procento dětí uvádí, že rodiče se jim denně při přípravě věnují okolo třiceti minut a s tímto údajem korespondují i odpovědi pedagogů. Část pedagogů v poznámkách, které tvoří přílohu každého dotazníku, uvedla, že odpověď nelze jednoznačně specifikovat, protože čas věnovaný každému žákovi záleží na jeho individualitě.

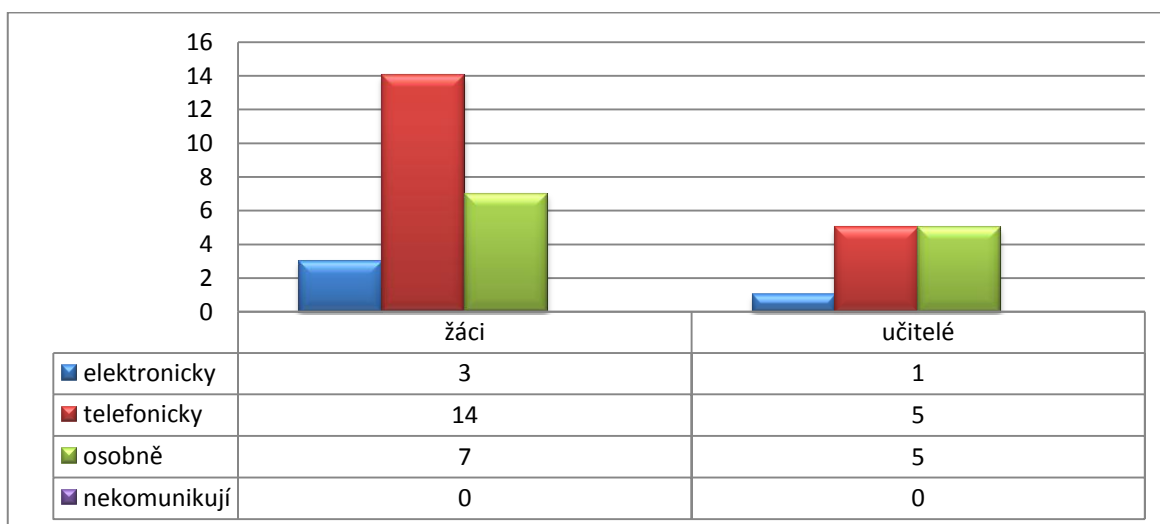
Otázka č. 5

Jak nejčastěji komunikují tvoji rodiče se školou?

Jak nejčastěji komunikují rodiče žáků se školou?

- a) elektronicky (e-mail)
- b) telefonicky
- c) osobně
- d) nekomunikují

Graf č. 2: Komunikace mezi školou a rodinou

Komunikace mezi školou a rodinou probíhá dle údajů z dotazníku nejčastěji pomocí telefonu. Dalším nejrozšířenějším způsobem je osobní pohovor s pedagogem. Zdálo by se,

že v dnešní internetové době bude nejčtenější odpověď e-mailová komunikace, ale k této odpovědi se přiklonili pouze tři žáci a jeden učitel.

Otázka č. 6

Účastní se tvoji rodiče třídních schůzek?

Účastní se rodiče žáků třídních schůzek?

- a) ano
- b) někdy
- c) ne

Tabulka č. 4: Účast rodičů na třídních schůzkách

	ano	někdy	ne
žáci	23	1	0
učitelé	8	0	0

Na tuto otázku odpověděli kromě jednoho žáka všichni respondenti jednomyslně. Podle odpovědí uváděných v dotazníku se rodiče účastní třídních schůzek ve velkém, skoro stoprocentním počtu. Jejich zájem o informace, které se zde dozví je vysoký.

Otázka č. 7

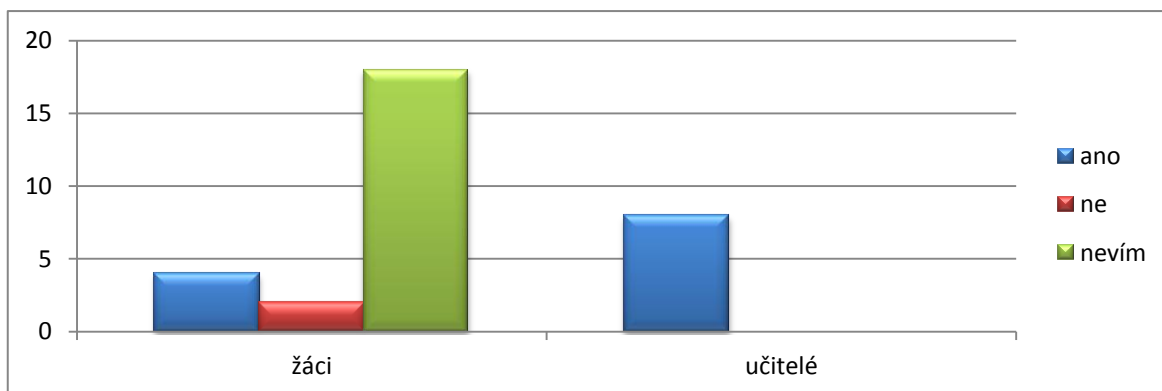
Myslíš si, že škola vychází vstříc podnětům, které jsou navrženy tvými rodiči?

Myslíte si, že škola vychází vstříc podnětům, které jsou navrženy rodiči?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Odpovědi na otázku č. 7 jsou zobrazeny v grafu č. 3.

Graf č. 3: Navrhované podněty rodiči

Tato otázka velkou část žáků zaskočila, proto sedmdesát pět procent z nich odpovědělo, že neví, jestli škola vychází vstříc podnětům navrhovaných rodiči. Zřejmě je to důsledek toho, že rodiče vyvíjejí jen malou iniciativu vůči škole. Naopak učitelé se vůbec nebrání podnětům ze strany rodičů a všichni beze zbytku by se těmito podněty zabývali.

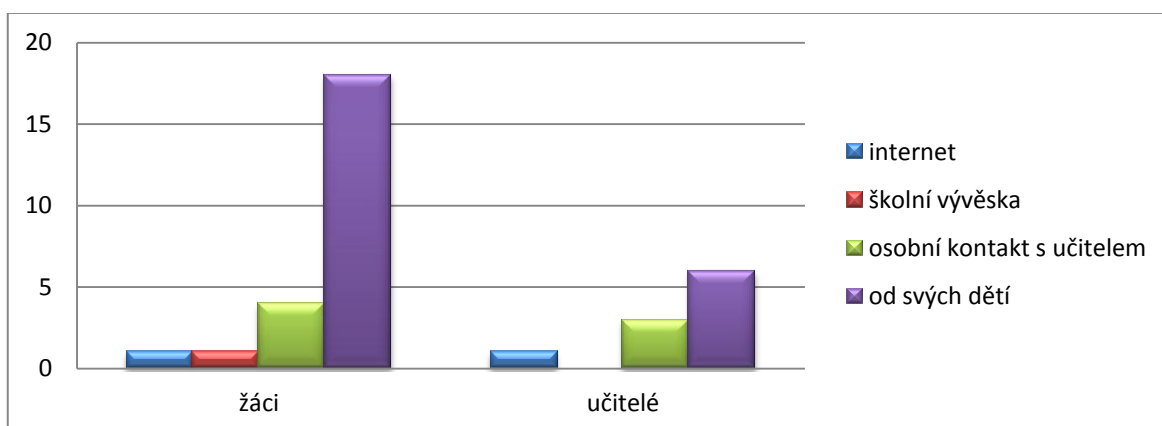
Otázka č. 8

Jakým způsobem, si myslíš, že se rodiče nejčastěji dozvídají o tom, co se děje ve škole?

Jakým způsobem, si myslíte, že se rodiče nejčastěji dozvídají o tom, co se děje ve škole?

- a) internet
- b) školní vývěska
- c) osobní kontakt s učitelem
- d) dozvídají se to od svých dětí

Graf č. 4: Získávání informací o škole

Výsledek, který vzešel z dotazníku pro tuto otázku a je graficky znázorněn, je logický. Kdo jiný by měl více informovat rodiče o dění ve škole, než vlastní děti. Pro tuto odpověď se rozhodlo sedmdesát pět procent respondentů z řad dětí. Děti jsou denním kontaktem s rodiči i se školou a proto slouží jako jakýsi spojovací článek, kterým proudí informace jak od školy k rodičům, tak i opačným směrem. Pro osobní kontakt bylo dvacet procent dotázaných respondentů.

Otázka č. 9

Informuje škola dostatečně rodiče o školním prospěchu a chování žáků?

Informuje škola dostatečně rodiče o školním prospěchu a chování žáků?

- a) nadstandardně
- b) dostatečně
- c) nedostatečně
- d) nevím

Tabulka č. 5: Informovanost rodičů o prospěchu

	nadstandardně	dostatečně	nedostatečně	nevím
žáci	3	14	0	7
učitelé	2	6	0	0

Informovanost rodičů o prospěchu a chování žáků je dostačující. Myslí si to padesát osm procent dotázaných žáků a sedmdesát pět procent učitelů. Dvanáct procent žáků a čtvrtina dotázaných učitelů hodnotí informovanost rodičů jako nadstandardní. Překvapivé je zjištění, že celých třicet pět procent žáků neví, jak dalece jsou jejich rodiče informováni o jejich prospěchu. Po důkladnějším prostudování dotazníků a zaměření se na otázku č. 15, kde je zkoumán prospěch jednotlivých respondentů jsem došel k tomuto zjištění. Žáci, kteří uvedli, že jejich rodiče jsou informováni nadstandardně, měli studijní průměr do 1,4. Žáci uvádějící dostatečnou informovanost měli celkový průměr do 1,9 a ti, kteří uvádějí, že neví jaká je informovanost jejich rodičů, měli celkový průměr pod 2,0.

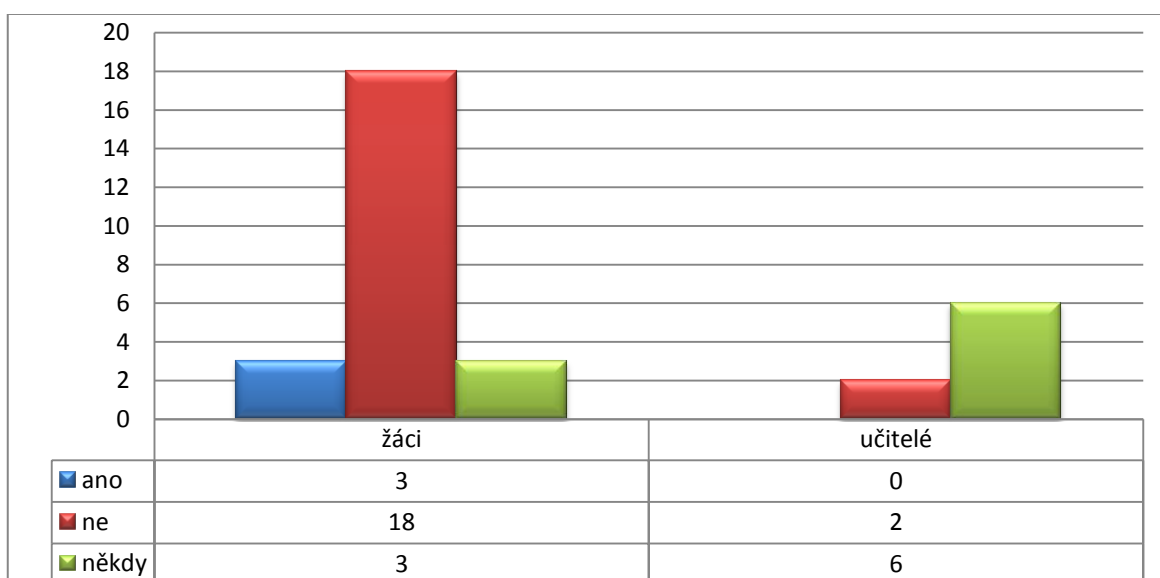
Otázka č. 10

Pomáhají tvoji rodiče při organizaci školních akcí? (sportovní odpoledne, návštěva firem, lyžařský výcvik)

Pomáhají rodiče škole při organizaci školních akcí? (sportovní odpoledne, návštěva firem, lyžařský výcvik)

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

Graf č. 5: Organizování školních akcí

Jak lze pozorovat z grafického znázornění odpovědí respondentů, jsou rodiče v pomoci škole při organizování různých školních akcí většinou pasivní a tuto starost nechávají na škole. Sedmdesát pět procent žáků uvedlo, že jejich rodiče nepomáhají organizovat žádné školní akce a stejné procento učitelů uvedlo, že pomoc rodičů je občasná. Z této otázky lze také zjistit, že se většinou najde i několik rodin, které se zajímají o školní dění více a škole se snaží být nápomocné i tímto způsobem.

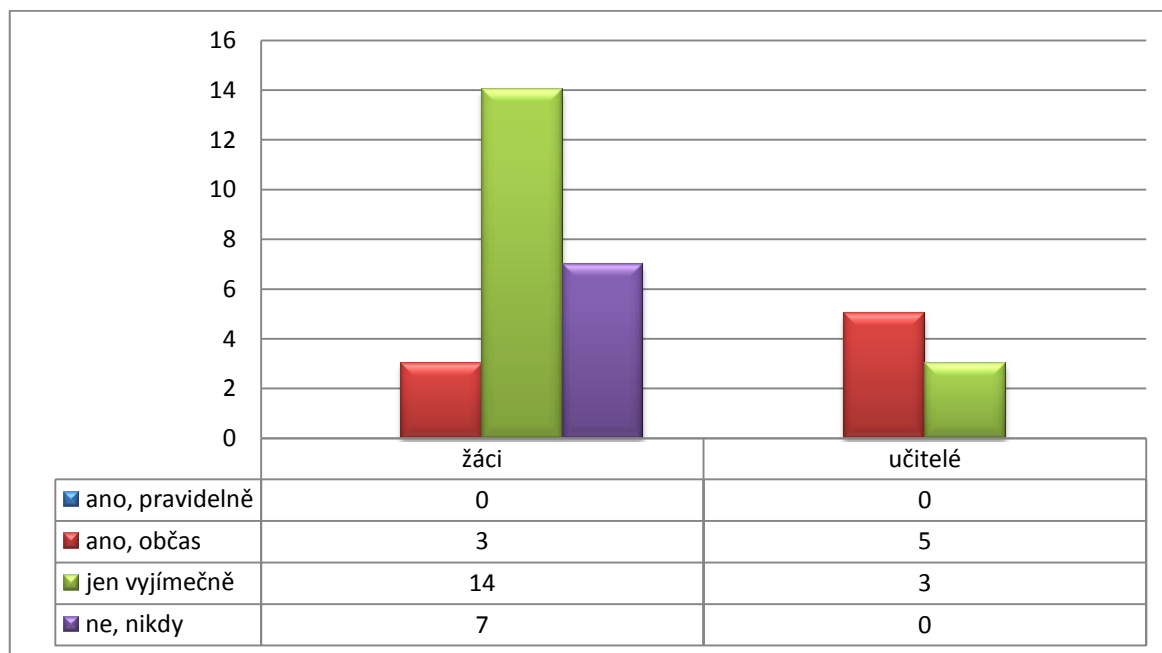
Otázka č. 11

Navštěvují tvoji rodiče školu i jindy, než při třídních schůzkách?

Navštěvují rodiče školu i jindy, než při třídních schůzkách?

- a) ano, pravidelně
- b) ano, občas
- c) jen výjimečně
- d) ne, nikdy

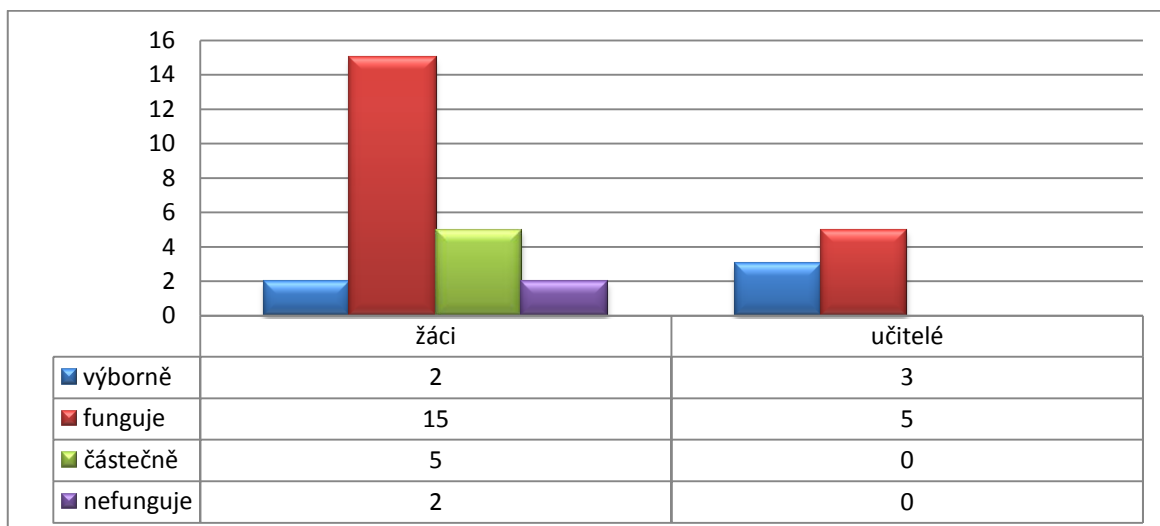
Graf č. 6: Návštěvnost školy rodiči žáků

Z údajů zaznamenaných v grafu je patrné, že rodiče sami nevyhledávají kontakt se školou. Návštěvu školy absolvují většinou jen při třídních schůzkách, nebo při konzultacích týkajících se jejich dítěte. Odpovědi jsou obdobné jako u otázky č. 1.

Otázka č. 12**Myslíš si, že spolupráce mezi tvými rodiči a školou funguje?****Myslíte si, že spolupráce mezi rodiči a školou funguje?**

- a) ano, myslím, že funguje výborně
- b) ano, myslím, že funguje
- c) myslím, že funguje jen částečně
- d) ne, myslím, že nefunguje

Graf č. 7: Funkčnost spolupráce mezi školou a rodinou

Většina žáků i učitelů se shodli na tom, že spolupráce mezi rodiči a školou funguje. Tento názor má šedesát procent všech zúčastněných respondentů.

Zhodnocení první části dotazníku

Podle vyhodnocení poslední otázky, spolupráce mezi školou a rodinou funguje. Pokud se podíváme zpět na předcházející otázky, lze konstatovat, že je to škola, která přebírá většinu iniciativy a snaží se tak rodiče vtáhnout do společných projektů. Rodiče mají tendenci se účastnit jenom akcí týkajících se bezprostředně jejich dítěte a k ostatnímu dění se staví spíše pasivně. Komunikace mezi oběma institucemi probíhá operativně, To znamená, že vyvstalé problémy se řeší okamžitě, většinou telefonicky, jak vyplynulo z odpovědí respondentů.

Do druhé části dotazníku byly zakomponovány otázky zaměřené na zjištění, jestli jsou edukační výsledky žáků odvislé od ekonomických možností rodiny, či nikoliv.

Otázka č. 13

Mohou ti rodiče koupit všechny potřebné pomůcky ke studiu?

Myslíte si, že mohou rodiče koupit žákům všechny potřebné pomůcky ke studiu?

a) ano

b) ne

Tabulka č. 6: Koupěschopnost rodičů

	ano	ne
žáci	24	0
učitelé	8	0

Tato otázka byla záměrně kladena jako první, protože dává částečnou odpověď na otázku, jestli se ve vybraném vzorku respondentů nachází jedinci ze sociálně i ekonomicky slabších rodin. Všichni respondenti odpověděli zcela jednoznačně, že rodina je schopna všem zajistit potřebné pomůcky týkající se studia na základní škole. Je pravdou, že ekonomická náročnost nákladů na učební pomůcky se bude jistě zvyšovat s typem edukačního zařízení. Z odpovědí vyplynulo, že ekonomická náročnost na pořízení školních pomůcek v základní škole by nijak zvlášť neměla zatěžovat žádný rodinný rozpočet.

Otázka č. 14

Má vliv studijního prospěchu na výši tvého kapesného?

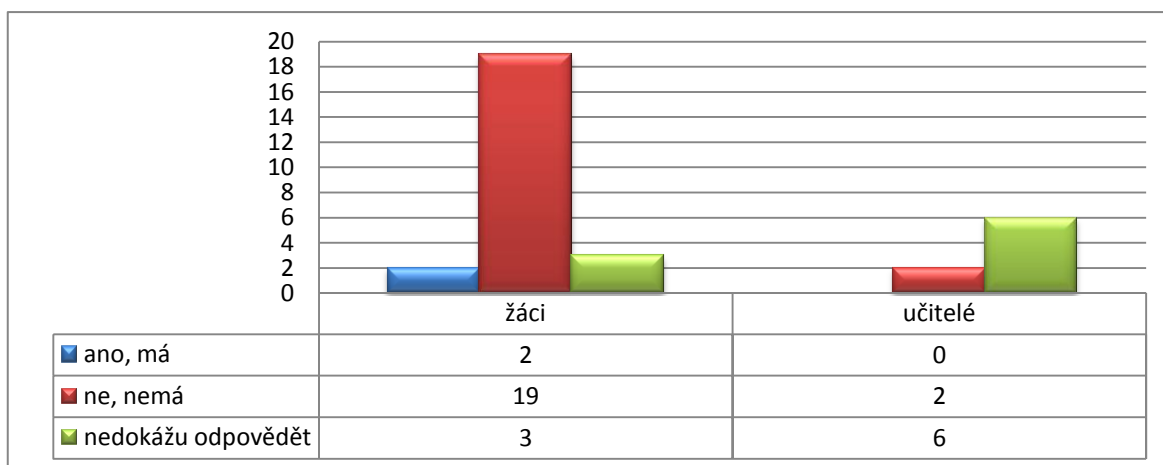
Myslíte si, že má vliv studijního prospěchu na výši kapesného žáků?

a) ano, má

b) ne, nemá

c) nedokážu odpovědět

Graf č. 8: Vliv prospěchu na kapesné

Výše kapesného by mohla být v určitých situacích motivačním prostředkem k tomu, aby žák zvýšil svoje úsilí a jeho znalosti byly hlubší. Z grafického znázornění odpovědí žáků je však patrné, že školní výsledky žáků jsou zcela nezávislé na jeho výši. Odpověď, že výše kapesného nemá vliv na jejich prospěch, volilo osmdesát procent z nich. V případě odpovědí pedagogů byla odpověď tak trochu očekávaná, protože přesně neznají finanční potřeby svých žáků a proto sedmdesát pět procent z nich uvedlo, že na tuto otázku nedokáže relevantně odpovědět. Zbylých dvacet pět procent se domnívá, že výše kapesného nemá na prospěch žádný vliv.

Otázka č. 15

Tvůj studijní prospěch je do průměru:

- a) 1,2
- b) 1,5
- c) 2,0
- d) více

Tabulka č. 7: Studijní prospěch

	1,2	1,5	2,0	více
žáci	3	5	11	5

Tato otázka se prolíná s předchozí a zjišťuje, jaký je prospěch zkoumaného vzorku, který v předchozí otázce potvrdil, že výše kapesného nemá rozhodující vliv na jejich přístup ke studiu. Z dat uvedených v tabulce, kde nejčtenější zastoupení má studijní prospěch 2,0 a více, tento fakt částečně potvrzuje.

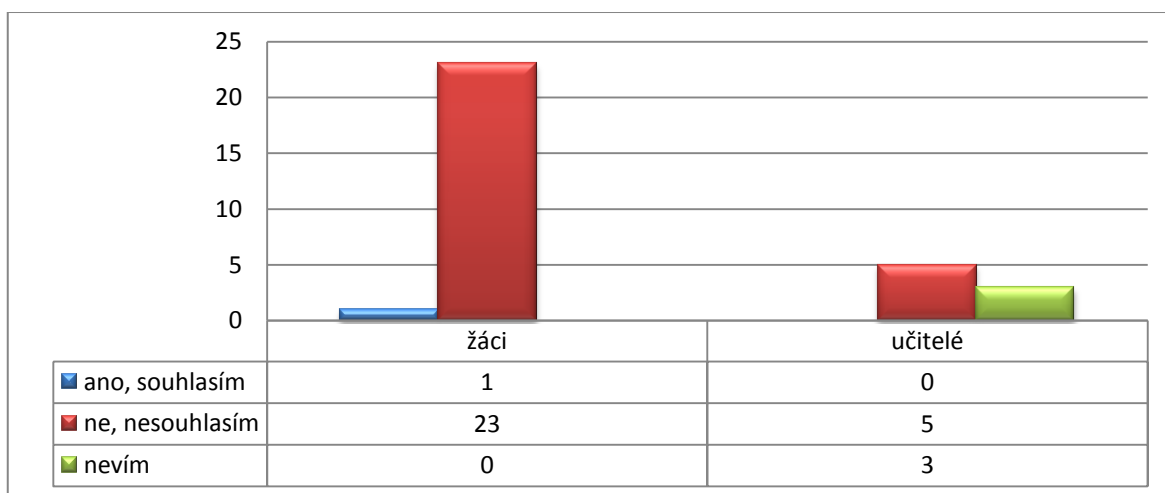
Otázka č. 16

Mají tvoji spolužáci žáci z ekonomicky lépe situovaných rodin ve škole problémy s učivem?

Mají podle vás žáci z ekonomicky lépe situovaných rodin ve škole problémy s učivem?

- a) ano, souhlasím
- b) ne, nesouhlasím
- c) nevím

Graf č. 9: Problémy s učivem žáků z ekonomicky zajištěných rodin

Podle grafických výsledků je devadesát pět procent žáků a šedesát pět procent pedagogů přesvědčeno, že ekonomická situace rodiny nemá vliv na edukační výsledky žáka. Třicet pět procent pedagogů se k otázce nevyjádřilo, protože jsou toho názoru, že není v jejich kompetenci znát to, jak si na tom rodina stojí finančně a podle toho pak hodnotit jednotlivé žáky.

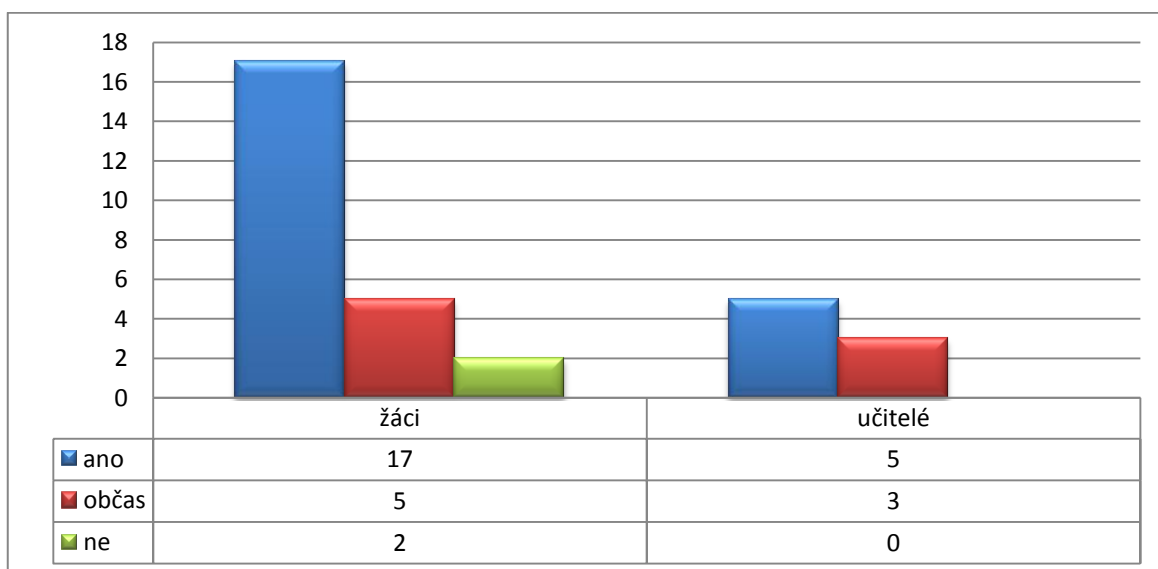
Otázka č. 17

Podporují tě rodiče finančně ve tvých zájmových činnostech? (kroužky, sport, atd.)

Myslíte si, že rodiče podporují své děti finančně v jejich zájmových činnostech? (kroužky, sport, atd.)

- a) ano
- b) občas
- c) ne

Graf č. 10: Finanční podpora dětí

Finanční podporu rodičů při svých zájmových činnostech má opět velká většina žáků. Dvacet pět procent uvedlo, že je rodiče občas v jejich zájmech finančně podpoří a deset procent finanční podporu rodičů postrádá. Všichni učitelé si také myslí, že rodiče podporují finančně své děti v jejich zájmech. Třicet pět procent má za to, že rodiče nepodporují žáky ve všech jejich zájmech, ale jen v těch, ve kterých vidí prospěšnost pro své dítě. Toto jejich tvrzení se většinou zakládá na zkušenostech s obsazeností zájmových kroužků.

Otázka č. 18**Máš při učení k dispozici internet?**

- a) ano
- b) někdy (dělím se o něj se sourozencem)
- c) ne

Tabulka č. 8: Internet

	ano	ne
žáci	24	0

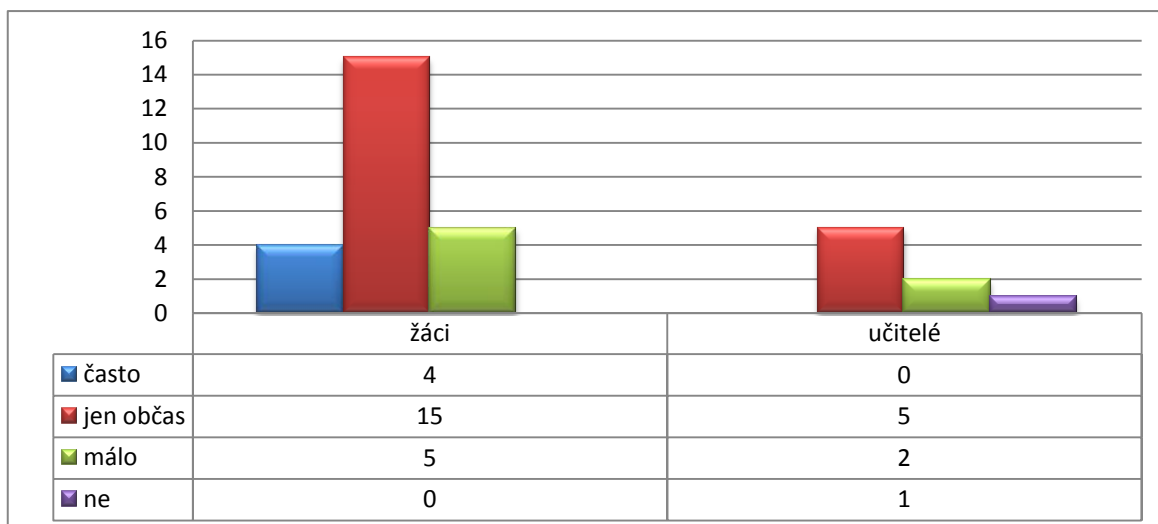
Na tuto otázku odpověděli všichni žáci stejně. Při učení a přípravě do školy využívají všichni internet. To potvrzuje skutečnost, že žáci jsou okolním vlivem nuceni umět vyhledávat a používat informace, kterých je na různých internetových portálech a sociálních sítích ohromné množství. Tvoří si tak základ pro svůj osobní růst v dalších obdobích života.

Otázka č. 19**Je tvoje rodina kulturně aktivní? (dovolená v ČR, ale i jinde, návštěvy divadla, výstavy, jiné)****Myslíte si, že jsou rodiny žáků kulturně aktivní? (dovolená v ČR, ale i jinde, návštěvy divadla, výstavy, jiné)**

- a) často
- b) jen občas
- c) málo
- d) ne

Odpovědi na otázku č. 19 jsou zobrazeny v grafu č. 11.

Graf č. 11: Kulturní aktivita rodiny

Jedním z důvodů, proč je kulturní aktivita rodin slabá, pokud se jedná zejména o návštěvy divadel a různých výstav je zcela jistě ten, že se jedná o výzkum ve vesnické škole, obsazovanou zejména žáky z okolních vesnic. Nejbližší dosažitelné kulturní centrum je Brno a to je vzdálené asi dvacet kilometrů. Proto je z časového hlediska náročnější tyto kulturní akce navštěvovat tak často, jako je navštěvují rodiny žijící přímo ve městě. Je ovšem pravda, že část respondentů z řad žáků (patnáct procent) uvádí aktivitu častější než ostatní vrstevníci. Respondenti, kteří uvádí jen občasnou aktivitu, měli na mysli spíše letní, nebo zimní dovolenou s rodiči, nebo návštěvu nějaké sportovní události. Učitelé mají v tomto směru stejný názor jako žáci a nadpoloviční většina se přiklání k názoru, že kulturní aktivita rodin je jen občasná.

Otázka č. 20

Jsou užitečné tyto rodinné aktivity pro tvoje další vzdělávání?

Jsou užitečné tyto rodinné aktivity pro žákovo další vzdělávání?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Odpovědi na otázku č. 20 jsou zobrazeny v tabulce č. 9.

Tabulka č. 9: Užitečnost rodinných aktivit

	ano	ne	nevím
žáci	11	0	13
učitelé	8	0	0

Je zajímavé zjištění, že více než polovina žáků (padesát pět procent) uvedla, že neví, jestli jsou tyto aktivity užitečné pro jejich další vzdělávání. Předpokládal jsem, že odpověď bude jednoznačná jako u pedagogického sboru a že všichni žáci odpoví kladně. Tento předpoklad se splnil jen u čtyřiceti pěti procent dotázaných žáků. Je jisté, že všechny nové události, které žák prožije, ať už na kulturním představení, nebo při návštěvě například historického centra města na dovolené, budou vždy užitečné. Žák, který při výuce uslyší o místě nebo jiné skutečnosti, kterou osobně zažil, bude, dle mého názoru, zcela jistě aktivnější než ostatní spolužáci, protože se bude moci podělit o své získané konkrétní znalosti.

Zhodnocení druhé části dotazníku

V této části dotazníku byla testována hypotéza, zda ekonomická situace rodiny má vliv na edukační výsledky žáků. Podle vyhodnocení otázek v dotazníku se tato skutečnost nepotvrdila. Převážná část respondentů z řad žáků tvrdí, že i případná finanční pobídka ze strany rodiny neovlivní její přístup k edukaci. Většina žáků má ke vzdělávání na základní škole stejné podmínky, to znamená, že mají své PC, občas navštíví s rodinou nějakou kulturní nebo sportovní akci, o které se pak může bavit se svými vrstevníky, nebo ji rozebírat v tematické hodině s učitelem a spolužáky.

Ve třetí části dotazníku jsou obsaženy otázky, na základě kterých se budu snažit zjistit, zda žáci využívají všechny vymoženosti, které jim škola nabízí.

Otázka č. 21

Účastníš se akcí pořádaných školou? (poznávací výlety, divadlo, výstavy, lyžařský výcvik aj.)

Účastní se většina žáků akcí pořádaných školou? (poznávací výlety, divadlo, výstavy, lyžařský výcvik aj.)

- a) ano
- b) jen občas
- c) rád bych, ale z ekonomických důvodů to nejde
- d) ne

Tabulka č. 10: Účast na školních akcích

	ano	jen občas	rád bych, ale z ekonom. důvodů to nejde	ne
žáci	24	0	0	0
učitelé	7	1	0	0

Při testování této otázky jsem předpokládal, že všichni žáci budou volit jedinou variantu, což se ostatně potvrdilo. Svůj předpoklad jsem zakládal na myšlence, že žáci základních škol jsou daleko více nakloněni těmto typům vzdělávání, než žáci středních škol a učilišť. Učitelé tento můj předpoklad taktéž potvrdili.

Otázka č. 22

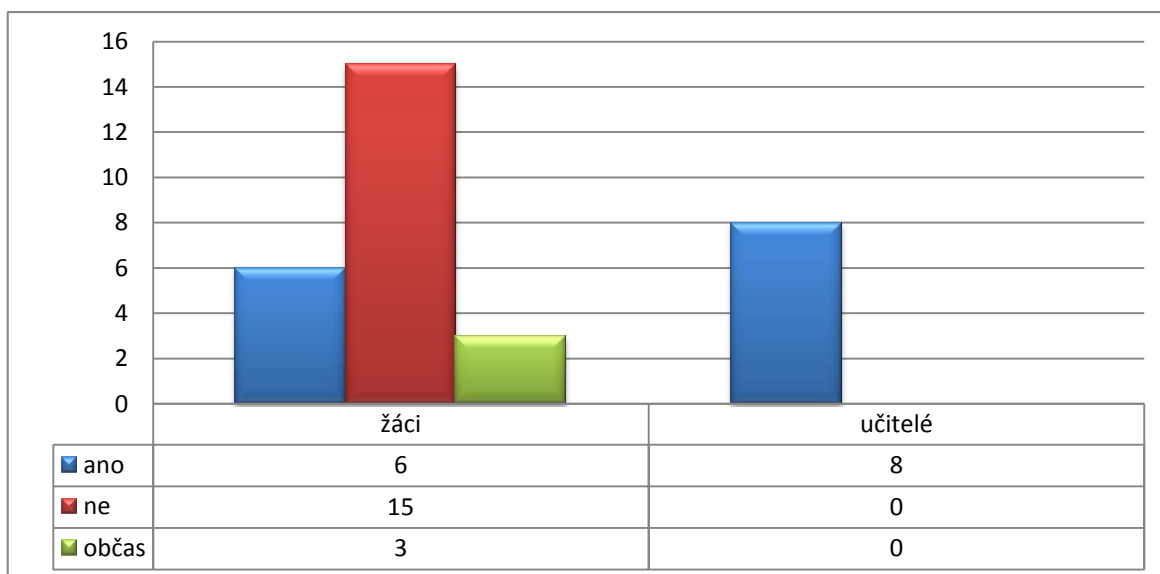
Chodíš do některého z kroužků, které ti nabízí škola?

Využívají žáci nabídku kroužků vaší školy?

- a) ano
- b) ne
- c) občas

Odpovědi na otázku č. 22 jsou zobrazeny v grafu č. 12.

Graf č. 12: Účast v kroužcích nabízených školou

Šedesát procent, tedy více než polovina žáků uvedlo, že nenavštěvuje žádný školní kroužek. Přitom škola má ve své nabídce celou škálu kroužků - jazykové, sportovní, pěvecké i taneční. Dle mého názoru je toto procento velké proto, že kroužky nejsou povinné a většina žáků chce svůj volný čas trávit jinak než organizovaně, což návštěva kroužků neumožňuje. Ta podléhá určitému režimu. Učitelé uvádějí, že žáci využívají všechny kroužky, které nabízí škola. Tento údaj ale nekoresponduje s výsledky získaných od žáků, protože se vztahuje k využití, což znamená, že žádný kroužek není zbytečný a všechny jsou využívány.

Otázka č. 23

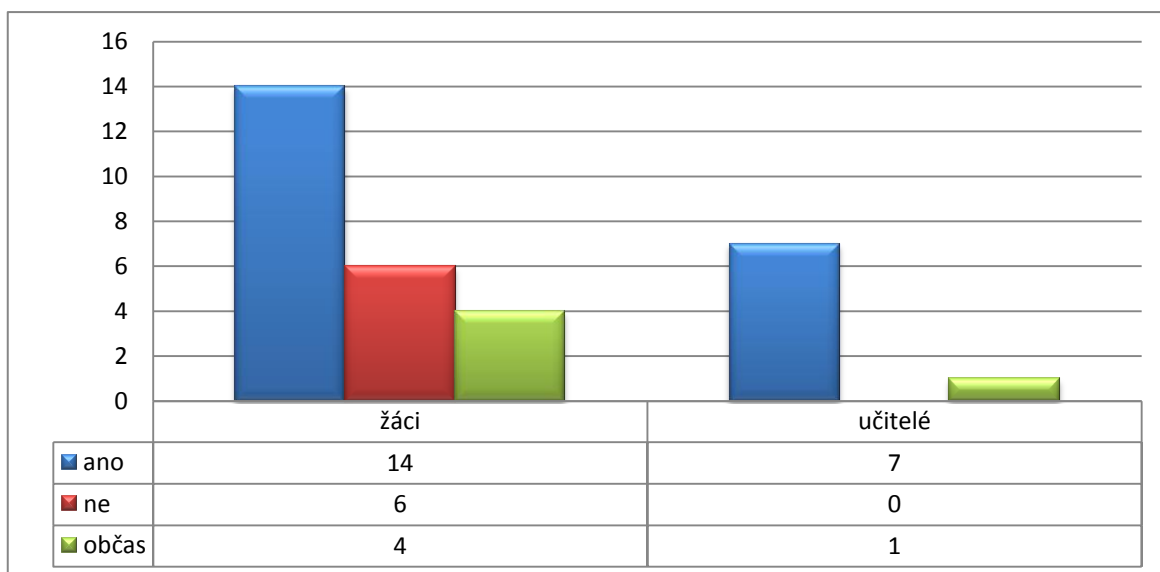
Účastníš se školních soutěží? (olympiády, zpěv, sport...)

Myslíte si, že žáci vaší školy se aktivně účastní školních soutěží? (olympiády, zpěv, sport...)

- a) ano
- b) ne
- c) občas

Odpovědi na otázku č. 23 jsou zobrazeny v grafu č. 13.

Graf č. 13: Účast na školních soutěžích

K vymoženostem školy, které je možné žákům nabídnout, určitě patří i školní soutěže. Podle grafického znázornění je zřejmé, že žáci i tuto nabídku školy využívají v hojném počtu. Na tomto faktu se shodují i učitelé a všichni potvrzují, že žáci jsou aktivní i při soutěžích pořádaných školou, ať už se jedná o soutěže vědomostní, dovednostní nebo jakékoli jiné.

Otázka č. 24

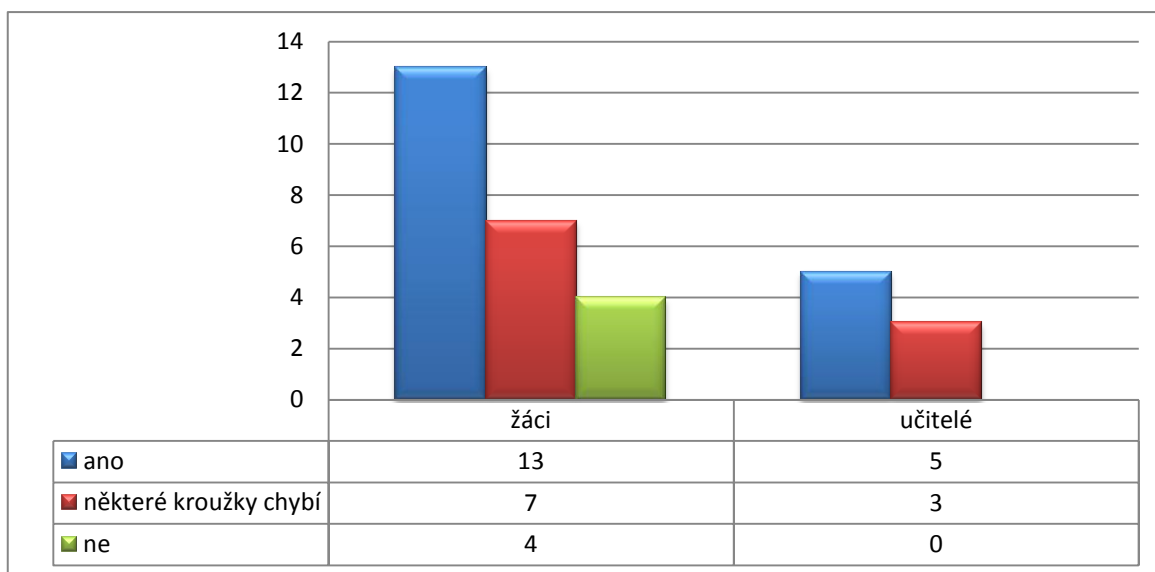
Jsi spokojený s nabídkou školních kroužků?

Myslíte si, že jsou žáci spokojeni s nabídkou školních kroužků?

- a) ano
- b) některé kroužky mě tady chybí
- c) ne

Odpovědi na otázku č. 24 jsou zobrazeny v grafu č. 14.

Graf č. 14: Spokojenost s nabídkou

Protože škola sestavuje nabídku školních kroužků na základě požadavků žáků a podle svých ekonomických možností, tak procento spokojenosti s nabídkou příznivě vyznívá pro školu. Existují zde i názory, že některé kroužky v nabídce chybí, ale není v možnostech školy splnit každému jeho přání a vytvořit kroužek například jen pro dva nebo tři zájemce.

Zhodnocení třetí části dotazníku

Při testování poslední hypotézy bylo zjištěno, že se všichni žáci s oblibou účastní akcí pořádaných školou, tedy akcí, kdy se nemusí většinou účastnit školního vyučování, nebo se tyto akce částečně s výukou kryjí. Škola nabízí žákům různorodou nabídku kroužků, kterou však více než polovina nevyužívá. Svůj volný čas tráví žáci podle svého uvážení a nejsou nijak organizováni. Většina respondentů je s nabídkou školních kroužků spokojena a může si tak najít ten, ve kterém bude trávit část svého volného času. Části z nich chybí kroužek, který by byl zaměřený podle jejich přání, ale to většinou z ekonomických i personálních důvodů není možné.

4.5 Závěr praktické části

Na základě odpovědí respondentů, kterými byli žáci II. stupně a učitelé Základní školy a mateřské školy Loděnice jsem zjistil, že právě škola je ten článek ve spolupráci mezi ní a rodinou, který přebírá ve většině případů iniciativu a snaží se, aby rodiče byli v přístupu

k inovačním návrhům a atraktivitě výuky jejich dětí aktivnější. Rodiče mají tendenci se účastnit jenom akcí týkajících se bezprostředně jejich dítěte a k ostatnímu dění se staví spíše pasivně. Možnost, jakou by se dala zvýšit aktivita rodičů ve vzájemné spolupráci je dle mého názoru jejich spoluúčast (dle možností rodičů) na aktuálně probírané látce a konfrontace teoretických poznatků získaných v hodině s praxí.

Další možností, jak zlepšit vzájemnou spolupráci mezi školou a rodinou vidím v možnosti návštěv rodičů běžné vyučovací hodiny. Pro tento fakt hovoří to, že ještě žádný z rodičů tuto možnost nevyužil a tudíž jejich náhled na vyučování může být zkreslený skrze informace, které získávají ve velké míře od svých dětí.

Komunikační stránka je z pohledu školy i rodiny na dobré úrovni. Škola na svých webových stránkách v dostatečné míře informuje rodiče o dění školním i mimoškolním. Aktuální problémy se snaží řešit okamžitě. Rodiče dávají přednost telefonickému kontaktu se školou před osobním setkáním s učiteli.

Mezi žáky nejsou viditelné žádné vlivy ekonomického či sociálního postavení jejich rodin ve společnosti. Úroveň jejich edukace je nezávislá na finančních pobídkách od rodičů, záleží pouze na jejich schopnostech se učit. Všichni žáci mají k učení srovnatelné podmínky. Škola však nadaným žákům, nebo žákům se specifickými vývojovými poruchami učení nabízí individuální přístup.

Co se týká jiných vzdělávacích aktivit, je škola s nabídkou svých školních i mimoškolních kroužků na dobré úrovni. Žáci mají možnost si vybrat mezi řadou sportovních, zábavních, nebo vzdělávacích kroužků. Loděnická základní škola je také zapojena do různých projektů, mezi které patří například projekt M.R.K.E.V, zaměřený na environmentální výchovu dětí.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se v první části, která byla teoretická, snažil popsat oba činitele působící na edukaci dítěte, jejich vývoj a místo ve společnosti a dále také vzájemné prolínání a doplňování se ve spolupráci při edukačním vývoji dítěte, tedy rodinu a školu.

Rodina, stejně jako škola, má v období dospívání z pohledu edukace nezastupitelné místo v životě každého jedince. Je to nejpřirozenější místo, kde jedinec, v našem případě dítě přejímá od ostatních členů domácnosti přirozenou cestou vzory chování a co je nejdůležitější – v prvních letech svého života také návyky k učení, které ho budou provázet po celý další život. Tyto návyky jsou dále prohlubovány a zkvalitňovány v další instituci, která vzájemně s rodinou kooperuje, ve škole.

Škola není jen výchovnou institucí, škola plní také funkci socializační, protože každé dítě si v průběhu edukace vytvoří různě kvalitní vztahy s dalšími dětmi, ale i s učiteli právě ve školních lavicích, kde stráví podstatnou část svého dětství. Hlavním posláním školy je ale edukace. K tomu aby výchova dětí byla co nejkvalitnější, je potřebná vzájemná spolupráce mezi školou a rodinou. Jen tak lze dosáhnout kvalitativně nejlepších edukačních výsledků. Při podpoře školy hraje určitou roli i zázemí rodiny, to znamená ekonomická a kulturní situace rodiny, dosažené vzdělání rodičů, ale i ochota věnovat se dítěti a společně s ním sdílet školní úspěchy i neúspěchy. To stejné platí též o škole. Pokud má škola kvalitní základnu v podobě profesionálního sehraného učitelského sboru a dostupnosti široké škály vzdělávacích procesů školních i mimoškolních – v podobě zájmových kroužků, kvalitně zpracovaných školních vzdělávacích programů, je dítě na nejlepší cestě při přípravě do dalšího profesního i společenského života.

Ve druhé části bakalářské práce jsem se snažil teorii aplikovat do praxe v podobě výzkumu vzájemných vztahů a spolupráce obou institucí na konkrétní základní škole. Jako vzorek respondentů sloužili žáci druhého stupně a jejich učitelé. Výzkum měl prokázat, že spolupráce mezi oběma institucemi patří k základním předpokladům pro úspěšné zvládnutí edukačního procesu v životě dítěte. Soustředil jsem se na základní otázku, která se prolíná i mou teoretickou částí a tou je míra a formy spolupráce rodičů a školy, dále jestli má na

spolupráci vliv společenského a ekonomického postavení rodiny a jestli žáci využívají všechny možnosti, které jim škola nabízí k prohlubování dovedností, ať už se jedná o školní, či mimoškolní aktivity.

Částečné závěry byly již výše popsány v dílčích zhodnoceních každé stanovené hypotézy. V celkovém pohledu na vytyčený úkol a získané výsledky průzkumu v praktické části bakalářské práce lze konstatovat, že hlavní roli ve spolupráci školy a rodiny hraje právě škola, jejímž základním posláním je výchova úspěšného jedince ve společnosti a která se právě proto snaží o těsnou spolupráci s rodinou. Snaží se svou aktivitou vtáhnout rodiče do výchovného procesu. Tato aktivita je vcelku úspěšná, ale jen zčásti, protože většina rodičů jeví zájem jen o dění týkajícího se vlastního dítěte. K ostatním činnostem se staví spíše pasivně, ale ne záporně.

Na závěr bych chtěl dodat, že jsem pevně přesvědčen o tom, že pokud má být spolupráce mezi oběma institucemi efektivní, je nutné, aby vzájemná informovanost, tolerance a těsný vztah byl udržován a rozvíjen po celou dobu edukace dítěte.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DOŇKOVÁ, O., NOVOTNÝ, J.S. *Vývojová psychologie pro sociální pedagogy*. Brno: Institut mezioborových studií, 2010.
- [2] JERHOTOVÁ, M. *Přehled sociálních podmínek sledovaných žáků šestých ročníků ve spojení s jejich prospěchem, In: práce s textem v konkrétních podmínkách na základní devítileté škole*. České Budějovice, KPÚ 1970
- [3] JŮVA, V. sen. & JŮVA, V. jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5
- [4] JŮZL, M. *Základy pedagogiky*. Brno: Institut mezioborových studií, 2010. ISBN 978-80-87182-02-4
- [5] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk, prostředí, výchova*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2
- [6] KRÁLÍKOVÁ, M., SINGEROVÁ-NEČESANÁ, J. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985
- [7] MÁCHOVÁ, J. *Duševní hygiena rodinného života*. Praha: Avicenum, 1974. ISBN 80-7127-026-1
- [8] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9
- [9] PETLÁK, E. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2
- [10] PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*, 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5
- [11] PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika: Věda o edukačních procesech*, 1. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3
- [12] RABUŠICOVÁ, M. a kol. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3598-6
- [13] RYANOVÁ, E. *O rodičích*. Praha: Lidové noviny, 1996, ISBN 80-7106-171-9
- [14] RYMEŠOVÁ, J., ŽÁKOVÁ, M. *Škola bez tajemství* 1. vydání. Praha: Kvarta, 1993. ISBN 8085570327
- [15] SATIROVÁ, V. *Kniha o rodině*, 1. vyd. Praha: Práh, 1994. ISBN 80-901325-0-2
- [16] STŘELEČEK, S. (ed), *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. ISBN 80-210-3687-7
- [17] ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, 1988

- [18] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-308-0
- [19] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0
- [20] VALENTA, J. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem*. Olomouc: Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-760-7
- [21] Rodina a jej důvera k škole. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.casopispedagogika.sk/rocnik-2/cislo-1/Majercikova.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

M.R.K.E.V. - Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

- Tabulka č. 1 Návštěvnost rodičů běžné vyučovací hodiny
- Tabulka č. 2 Návrhy rodičů, jak obohatit výuku
- Tabulka č. 3 Nabízení exkurzí na pracoviště
- Tabulka č. 4 Účast rodičů na třídních schůzkách
- Tabulka č. 5 Informovanost rodičů o prospěchu
- Tabulka č. 6 Koupěschopnost rodičů
- Tabulka č. 7 Studijní prospěch
- Tabulka č. 8 Internet
- Tabulka č. 9 Užitečnost rodinných aktivit
- Tabulka č. 10 Účast na školních akcích
-
- Graf č. 1 Čas věnovaný přípravě do školy
- Graf č. 2 Komunikace mezi školou a rodinou
- Graf č. 3 Navrhované podněty rodiči
- Graf č. 4 Získávání informací o škole
- Graf č. 5 Organizování školních akcí
- Graf č. 6 Návštěvnost školy rodiči žáků
- Graf č. 7 Funkčnost spolupráce mezi školou a rodinou
- Graf č. 8 Vliv prospěchu na kapesné
- Graf č. 9 Problémy s učivem žáků z ekonomicky zajištěných rodin
- Graf č. 10 Finanční podpora dětí
- Graf č. 11 Kulturní aktivita rodiny
- Graf č. 12 Účast v kroužcích nabízených školou
- Graf č. 13 Účast na školních soutěžích
- Graf č. 14 Spokojenost s nabídkou

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha PI Dotazník pro učitele
- Příloha PII Dotazník pro žáky

PŘÍLOHA PI

SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

DOTAZNÍK

I. - ÚDAJE O RESPONDENTOVI

Dotazník vyplňuje:

- a) učitel
- b) jiný pedagogický pracovník

II. - SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

oddíl č. 1

1. Navštěvují rodiče žáků běžnou vyučovací hodinu? a) ano b) ne	6. Účastní se rodiče žáků třídních schůzek? a) ano b) někdy c) ne
2. Obrací se na vás rodiče žáků s návrhy, jak obohatit výuku? a) ano b) jen občas c) ne	7. Myslíte si, že škola vychází vstříc podnětům které jsou navrženy rodiči? a) ano b) ne c) nevím
3. Nabízejí vám rodiče žáků v rámci aktuálního tématu k výuce exkurzi na své pracoviště? a) ano b) občas c) ještě se to nestalo	8. Jakým způsobem si myslíte, že se rodiče nejčastěji dozvídají o tom, co se děje ve škole? a) internet b) školní vývěska c) osobní kontakt s učitelem d) dozvídají se to od svých dětí
4. Kolik času denně, si myslíte, že rodiče věnují svým dětem při přípravě do školy? a) žádný b) asi 30 minut c) max. jednu hodinu d) více	9. Informuje škola dostatečně rodiče o školním prospěchu a chování žáků? a) nadstandartně b) dostatečně c) nedostatečně d) nevím
5. Jak nejčastěji komunikují rodiče žáků se školou? a) elektronicky (e-mail) b) telefonicky c) osobně d) nekomunikují	10. Pomáhají rodiče škole při organizaci školních akcí? (sport. odpoledne, návštěva firem, lyž. výcvik) a) ano b) ne c) někdy

11. Navštěvují rodiče školu i jindy, než při třídních schůzkách?	12. Myslíte si, že spolupráce mezi rodiči a školou funguje?
a) ano, pravidelně b) ano, občas c) jen výjimečně d) ne, nikdy	a) ano, myslím, že funguje výborně b) ano, myslím že funguje c) myslím, že funguje jen částečně d) ne, myslím, že nefunguje

oddíl č. 2

13. Myslíte si, že mohou rodiče koupit žákům všechny potřebné pomůcky ke studiu?	17. Myslíte si, že rodiče podporují své děti finančně v jejich zájmových činnostech? (kroužky, sport, atd.)
a) ano b) ne	a) ano b) občas c) ne
14. Myslíte si, že má vliv studijního prospěchu na výši kapesného žáků?	19. Myslíte si, že rodiny jsou kulturně aktivní? (dovolená v ČR, ale i jinde, návštěvy divadla, výstavy, jiné)
a) ano, má b) ne, nemá c) nedokážu odpovědět	a) často b) jen občas c) málo d) ne
16. Mají podle vás žáci z ekonomicky lépe situovaných rodin ve škole problémy s učivem?	20. Jsou užitečné tyto rodinné aktivity pro žákovo další vzdělávání?
a) ano, souhlasím b) ne, nesouhlasím c) nevím	a) ano b) ne c) nevím

oddíl č. 3

21. Účastní se většina žáků akcí pořádaných školou? (poznávací, výlety, divadlo, výstavy, lyžařský výcvik aj.)	23. Myslíte si, že žáci vaší školy se aktivně účastní školních soutěží? (olympiády, zpěv, sport...)
a) ano b) jen občas c) rád bych, ale z ekonomických důvodů to nejde d) ne	a) ano b) ne c) občas
22. Využívají žáci nabídku kroužků vaší školy?	24. Myslíte si, že jsou žáci spokojeni s nabídkou školních kroužků?
a) ano b) ne c) občas	a) ano b) některé kroužky mě tady chybí c) ne

PŘÍLOHA P II

SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

DOTAZNÍK

I. - ÚDAJE O RESPONDENTOVI

Dotazník vyplňuje:

- a) dívka
- b) chlapec

Kterou třídu navštěvuješ?

- a) sedmou
- b) osmou
- c) devátou

II. - SPOLUPRÁCE RODINY A ŠKOLY

oddíl č. 1

1. Navštěvují tvoji rodiče běžnou vyučovací hodinu?	6. Účastní se tvoji rodiče třídních schůzek?
a) ano b) ne	a) ano b) někdy c) ne
2. Obrací se tvoji rodiče na učitele s návrhy, jak obohatit výuku?	7. Myslíš si, že škola vychází vstříc podnětům které jsou navrženy tvými rodiči?
a) ano b) jen občas c) ne	a) ano b) ne c) nevím
3. Nabízejí tvoji rodiče v rámci aktuálního tématu k výuce exkurzi na své pracoviště?	8. Jakým způsobem, si myslíte, že se rodiče nejčastěji dozvídají o tom, co se děje ve škole?
a) ano b) občas c) ještě se to nestalo	a) internet b) školní vývěska c) osobní kontakt s učitelem d) dozvídají se to od svých dětí
4. Věnují ti rodiče denně nějaký čas při přípravě do školy?	9. Informuje škola dostatečně rodiče o školním prospěchu a chování žáků?
a) ne b) asi 30 minut c) max. jednu hodinu d) více	a) nadstandartně b) dostatečně c) nedostatečně d) nevím
5. Jak nejčastěji komunikují tvoji rodiče se školou?	10. Pomáhají tvoji rodiče při organizaci školních akcí? (sport. odpoledne, návštěva firem, lyž. výcvik)
a) elektronicky (e-mail) b) telefonicky c) osobně d) nekomunikují	a) ano b) ne c) někdy

11. Navštěvují rodiče školu i jindy, než při třídních schůzkách?	12. Myslíte si, že spolupráce mezi rodiči a školou funguje?
a) ano, pravidelně b) ano, občas c) jen vyjimečně d) ne, nikdy	a) ano, myslím, že funguje výborně b) ano, myslím že funguje c) myslím, že funguje jen částečně d) ne, myslím, že nefunguje

oddíl č. 2

13. Myslíte si, že mohou rodiče koupit žákům všechny potřebné pomůcky ke studiu?	17. Myslíte si, že rodiče podporují své děti finančně v jejich zájmových činnostech? (kroužky, sport, atd.)
a) ano b) ne	a) ano b) občas c) ne
14. Myslíte si, že má vliv studijního prospěchu na výši kapesného žáků?	19. Myslíte si, že rodiny jsou kulturně aktivní? (dovolená v ČR, ale i jinde, návštěvy divadla, výstavy, jiné)
a) ano, má b) ne, nemá c) nedokážu odpovědět	a) často b) jen občas c) málo d) ne
16. Mají podle vás žáci z ekonomicky lépe situovaných rodin ve škole problémy s učivem?	20. Jsou užitečné tyto rodinné aktivity pro žákovo další vzdělávání?
a) ano, souhlasím b) ne, nesouhlasím c) nevím	a) ano b) ne c) nevím

oddíl č. 3

21. Účastní se většina žáků akcí pořádaných školou? (poznávací, výlety, divadlo, výstavy, lyžařský výcvik aj.)	23. Myslíte si, že žáci vaší školy se aktivně účastní školních soutěží? (olympiády, zpěv, sport...)
a) ano b) jen občas c) rád bych, ale z ekonomických důvodů to nejde d) ne	a) ano b) ne c) občas
22. Využívají žáci nabídku kroužků vaší školy?	24. Myslíte si, že jsou žáci spokojeni s nabídkou školních kroužků?
a) ano b) ne c) občas	a) ano b) některé kroužky mě tady chybí c) ne

